

ALICJA GUŁA
ANTONI JUSZKIEWICZ

JA, TY – MY RADOSNE ODKRYWANIE ŚWIATA

PROGRAM NAUCZANIA
KLASY I-III



ALICJA GUŁA
ANTONI JUSZKIEWICZ

JA, TY – MY RADOSNE ODKRYWANIE ŚWIATA

PROGRAM NAUCZANIA
KLASY I-III



DIDASKO
WARSZAWA 2017

Koncepcja merytoryczna

Alicja Guła

Opracowanie redakcyjne

Krystyna Wojtasińska

Projekt okładki, opracowanie graficzne skład i łamanie

Maciej Białobrzeski

Program zapewnia realizację celów edukacyjnych i wychowawczych zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla pierwszego etapu edukacyjnego, obowiązującej od 1.09.2017 r.

© Copyright by DIDASKO

Warszawa 2017

ISBN 978-83-65571-17-5



Wydawnictwo Didasko

infolinia: 801 777 003

www.didasko.com.pl

AUTORZY PROGRAMU

Alicja Guła

Nauczycielka wychowania przedszkolnego, wieloletnia konsultantka w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, gdzie na co dzień zajmuje się organizacją i prowadzeniem konferencji, wykładów, warsztatów dla nauczycieli. Przez 20 lat nauczycielka przedszkola, opiekunka praktyk studenckich. Przez kilka lat nauczyciel-wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, prowadzący zajęcia z metodyki wychowania przedszkolnego ze studentami studiów stacjonarnych kierunków nauczycielskich. Autorka programu i książek metodycznych z zakresu wychowania przedszkolnego. Od wielu lat propagująca TOC – narzędzia krytycznego myślenia. Trener TOC. Praktyk w szkoleniach nauczycieli w stosowaniu narzędzi TOC (innovacyjnych) na różnych poziomach edukacyjnych. W ramach projektu „Innowacyjny nauczyciel XXI” wieku przeszkoliła z zakresu praktycznego zastosowania narzędzi TOC ponad 400 studentów oraz ponad 300 nauczycieli różnych specjalności.

Antoni Juskiewicz

Absolwent pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego. Przez wiele lat związany z instytucjami doskonalenia nauczycieli. Konsultant ds. nauczania początkowego w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Jeleniej Górze, gdzie kierował Pracownią Edukacji Elementarnej. Autor wielu opracowań metodycznych. Członek Rady Redakcyjnej „Kurendy”. Edukator PROGRAMU „NOWA SZKOŁA”. Posiada II stopień specjalizacji zawodowej. Obecnie każdą wolną chwilę spędza na swojej rodzinnej Suwalszczyźnie.

KILKA ZDAŃ O PROGRAMIE

Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata jest programem zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Kształcenie zintegrowane obejmuje integrację czynnościową (stosowanie różnorodnych wielokierunkowych form aktywności prowadzących od czynności prostych do złożonych), psychiczną (angażującą wszystkie sfery osobowości dziecka), metodyczną (zakładającą integrację różnych strategii i metod uczenia się) i treściową (wynikiem wielokierunkowej aktywności dzieci staje się wiedza o charakterze zintegrowanym). **Program zapewnia realizację celów edukacyjnych i wychowawczych zawartych w Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla pierwszego etapu edukacyjnego, obowiązującej od 1 września 2017 roku.**

Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata nakierowany jest na wielokierunkową aktywność poznawczą i łączy w sobie treści z edukacji polonistycznej, matematycznej, społecznej, przyrodniczej, plastycznej, technicznej, informatycznej, muzycznej, wychowania fizycznego, języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej i etyki. Granice pomiędzy poszczególnymi edukacjami zostały zatarte, a ich zintegrowane treści wzajemnie się przenikają. Ideą przewodnią programu jest ukazanie scalonego obrazu świata.

Program respektuje podmiotowość ucznia poprzez dostosowanie do możliwości intelektualnych dziecka na tym etapie rozwoju. Kierkuje działalność dziecka, wspomaga jego harmonijny rozwój i uwzględnia jego naturalne potrzeby rozwojowe. Jest zorientowany na ucznia, który eksperymentuje, bada, podejmuje próby samodzielnego rozwiązania problemu i po prostu „radośnie odkrywa otaczający go świat”.

Treści programu zgodne z treściami nauczania zawartymi w aktualnej podstawie programowej są interesujące z punktu widzenia dziecka

i zaspokajają jego naturalną ciekawość. **Treści programu mają układ spiralny**, który jest szczególnie przydatny w kształceniu dzieci w młodszym wieku szkolnym. Umożliwia to uczniom wielokrotne powracanie do poznawanych treści oraz stopniowe wzbogacanie wiedzy i umiejętności.

Organizacja kształcenia zintegrowanego na podstawie niniejszego programu jest nastawiona na wspieranie **wielokierunkowej aktywności dziecka** umożliwiającej mu:

- poznawanie złożoności świata i miejsca człowieka w środowisku społecznym, przyrodniczym, kulturowym,
- rozwój ciekawości poznawczej, psychicznych sprawności oraz intelektualnych zainteresowań,
- przyswajanie narzędzi umożliwiających aktywność badawczą,
- zaspokajanie indywidualnych potrzeb i oczekiwań,
- wyrabianie stosunku do siebie, świata i wartości oraz aktywność opartą na tych wartościach,
- umiejętność rozpoznawania, rozumienia i nazywania swoich emocji i uczuć.

Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata zakłada takie wspieranie dziecka w jego edukacji, aby było gotowe do podjęcia nauki na II etapie edukacyjnym. Szanuje naturalne, indywidualne tempo jego rozwoju nawet wtedy, jeśli przebiega ono nieharmonijnie, szybciej lub wolniej. Program ten nie wymaga specjalnego przygotowania nauczycieli i może być realizowany w każdej szkole.

I. FILOZOFICZNE PODSTAWY PROGRAMU

Współczesna edukacja na świecie coraz częściej rezygnuje z przekazywania gotowych informacji na rzecz kształtowania umiejętności i kompetencji. **Program nauczania Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata** i towarzyszące mu podręczniki dla klas I-III to propozycja, której zamierzeniem jest przygotowanie młodego człowieka do życia w trudnej do przewidzenia rzeczywistości XXI wieku. Jest odpowiedzią na naturalną ciekawość dziecka i zachęca do „radosnego odkrywania świata”.

W swojej pracy nauczyciel uwzględnia **trzy naturalne strategie uczenia się** dzieci:

- percepcyjno-odtwórczą (uczeń uczy się według przedstawionego wzoru – naśladuje),
- percepcyjno-wyjaśniającą (uczeń uczy się częściowo według wzoru, szuka wyjaśnień i podpowiedzi),
- percepcyjno-innowacyjną (uczeń przekształca informacje i tworzy innowacje, w tym własne strategie myślenia).

Zadaniem nauczyciela jest stosowanie powyższych strategii tak, aby w efekcie pozwolić uczniom na przetwarzanie ważnych dla nich informacji i tworzenie nowych, które będą istotą kolejnych przekształceń. W ten sposób realizują oni swoje oczekiwania rozwojowe i naturalną skłonność do wyrażania siebie. To idea kształcenia zawarta w tym programie.

Przyjęta w programie i materiałach edukacyjnych filozofia, bliska **socjokulturowej teorii Lwa S. Wygotskiego i Jerome’a S. Brunera**, wyznacza nauczycielowi określone funkcje. Uczenie się jest wspólną aktywnością ucznia i nauczyciela (nauczanie i uczenie się z poczuciem

sensu), procesem opanowania narzędzi kulturowych, zmianą i procesem społecznym. Ma charakter sytuacyjny, zachodzi w specyficznej sytuacji, znaczącej zarówno dla natury uczenia się, jak i dla jego wyników. **Język** jest głównym środkiem przekazywania doświadczeń społecznych, pośrednikiem między uczeniem się a rozwojem.

W rozwoju i edukacji dziecka Wygotski i Bruner przypisują szczególną rolę aktywności własnej dziecka, która:

- cechuje się działaniami wraz z towarzyszącą im intensywną pracą jego umysłu,
- dziecko ma poczucie sensu działania, bo to, co robi, robi *naprawdę*, a jego wysiłek jest zauważony i doceniony (wskazówki i informacja zwrotna),
- działania dziecka mają różnorodny charakter (manipulacja i eksploracja) i prowadzą do stworzenia dla siebie czegoś subiektywnie nowego,
- dziecko korzysta ze wszystkich zasobów własnych oraz tkwiących w innych ludziach i otoczeniu. Jest gotowe na korzystanie z pomocy innych (gotowość, podatność i reagowanie na wskazówki).

*Dziecko jest zatem aktywne w interakcji edukacyjnej, kiedy z własnej inicjatywy podejmuje osobiście działanie (jest zaangażowane w działanie „tu i teraz”), stawia sobie określony cel (to znaczy jest świadome celu podejmowanego zadania: **wie, co i po co coś robi**), kieruje bądź współuczestniczy w kierowaniu własną pracą (przechodzi od działania ze wsparciem do działania samodzielnego), wykonuje zadanie na własną odpowiedzialność (ma poczucie odpowiedzialności i sprawstwa wykonywanej pracy), robi to dla własnego zadowolenia, a nie po to, aby uzyskać czyjąś aprobatę (jego działaniu towarzyszy cel sprawnościowy). [...] Aktywność towarzysząca uczeniu się dziecka organizowanemu zgodnie z teoriami Wygotskiego i Brunera nie jest pozorną, nabywaną „po śladach”, będącą efektem wiedzy nazewniczej, ale jest to aktywność własna jednostki, której towarzyszą autentyczne konstruowanie wiedzy i stopniowe opanowywanie metody naukowego poznania.*¹

Założenia filozoficzne przyjęte przy tworzeniu niniejszego programu:

- odwołanie się do potrzeb, zainteresowań i doświadczeń dzieci oraz przygotowanie ich do życia w zmieniającej się rzeczywistości,
- kształcenie (oparte na myśleniu krytycznym) to przede wszystkim badanie, sprawdzanie, doświadczanie, weryfikowanie, uzasadnianie, odwoływanie się do faktów, działanie, indywidualne i grupowe rozwiązywanie problemów,
- rozumienie kształcenia jako procesu ukierunkowanego na ulepszenie życia człowieka,
- traktowanie szkoły jako wyspecjalizowanego komponentu szeroko rozumianego środowiska społecznego,
- nauczanie – uczenie się jest procesem konstruowania i rekonstruowania wiedzy za pomocą różnych metod badawczych (**konstruktywizm**),
- uczenie się zachodzi wówczas, kiedy uczeń rozwiązuje problemy, działa, wykonuje czynności, które mają **zdolność transformacji**, szerokie zastosowanie w różnorodnych sytuacjach,
- przyrost wiedzy i umiejętności jest wynikiem wymiany między uczącym się a jego środowiskiem edukacyjnym,
- zarówno uczeń, jak i jego otoczenie edukacyjne wciąż się zmieniają, co powinno powodować zmianę organizacji procesu nauczania – uczenia się prowadzącą w rezultacie do umiejętności samodzielnego uczenia się,
- dobre metody nauczania to te, które uczą krytycznego myślenia, kreatywnego rozwiązywania problemów,
- metody badawcze, aktywne uczenie się (poznawanie w sposób polisensoryczny) mają większe znaczenie w procesie nauczania – uczenia się niż przywoływanie faktów, wiedzy z pamięci,
- materiał nauczania ma charakter interdyscyplinarny, zintegrowany, uwzględniający aktualny poziom rozwoju dziecka i jego indywidualne tempo pracy,

- podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe stanowią istotny element procesu uczenia się, poprzez zawarte w nich zagadnienia, zdjęcia i zadania inspirują dzieci do **odkrywania świata i dostrzegania sensu uczenia się** (budowanie w uczniach świadomości tego, co robią, jak robią i po co coś robią).

Powyższe założenia powinny pozwolić na taką organizację procesu edukacyjnego, a równocześnie tak kierować procesem nauczania – uczenia się, żeby człowiek XXI wieku umiał: ²

- sobie poradzić,
- mówić,
- zaufać,
- myśleć,
- obronić się,
- wykorzystać wiedzę i umiejętności w życiu.

Nauczyciel, będąc liderem pracy zespołowej, pokazuje uczniom drogi uczenia się w trakcie indywidualnego i grupowego rozwiązywania problemów, działania. Pomaga odkrywać, wyszukiwać, analizować, wnioskować, interpretować i oceniać uzyskane dane. Pozwala współpracować i samodzielnie podejmować nowe zadania. Wspomaga uczenie się poprzez emocje, przestrzegając następujących zasad: ³

Nauczycielu!

1. Wykaż prawdziwe zainteresowanie każdym uczniem.
2. Nakłaniaj uczniów do osobistego i aktywnego zajęcia się własną nauką; zachęcaj ich do kierowania własnym postępowaniem i rozciągnięciem kontroli nad własnym uczeniem się.
3. Pomóż uczniom określić cele osobiste; potraktuj poważnie ich dążenia do osiągnięcia wybranego celu.

4. Tak organizuj uczenie się, żeby każdy uczeń osiągnął swój osobisty cel i doświadczył uczucia sukcesu.
5. Powiąż treści nauczania z osobistymi celami, potrzebami i zainteresowaniami uczniów.
6. Dostosuj wymagania do wieku, stopnia rozwoju i zdolności uczniów.
7. Zapewnij uczniom konstruktywną informację zwrotną, pozwalającą traktować błędy jako kolejne próby prowadzące do właściwego rezultatu.
8. Ze środowiska lokalnego czerp informacje i okazje do rozwiązywania problemów; niech uczniowie ucząc się, korzystają z rozmaitych materiałów, kontaktów z ciekawymi ludźmi i niech odwiedzają rozmaite miejsca.
9. Postaraj się, żeby uczenie się było urozmaicone. Pomóż zrozumieć, unikaj uczenia się na pamięć i monottonnych ćwiczeń.
10. Upewnij uczniów, że wyniki uczenia się i zdobyte kompetencje są rezultatem ich własnego wysiłku i odpowiedzialności.
11. Wyraż uznanie dla starań, osiągnięć i postępów uczniów.
12. Zachęcaj uczniów do dzielenia się źródłami i materiałami oraz do pracy grupowej.
13. Zachęcaj uczniów do dzielenia się w toku nauki pomysłami i odczuciami, do wzajemnej akceptacji i pomagania sobie zamiast krytyki i wyśmiewania, do zainteresowania się tymi, którzy potrzebują pomocy lub są mniej zdolni.

-
1. Ewa Filipiak, *Rozwijanie zdolności uczenia się. Z Wygotskim i Brunerem w tle*, GWP, Sopot 2012.
 2. Joanna Podgórska, *Co trzeba umieć w XXI wieku?* „Polityka”, 2007, nr 47.
 3. Allan C. Ornstein, Francis P. Hunkis, *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka*, WSiP, Warszawa 1998.

II. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Pasja + wizja + działanie to równanie oznaczające sukces.

Marylin King

Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia, a jego celem, według *Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych z dnia 14 lutego 2017 r.*, jest:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia;
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji takich jak kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażanie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;

- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcenie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- 13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności, jakie powinien rozwijać uczeń od początku edukacji w szkole podstawowej, to:

- 1) sprawne komunikowanie się zarówno w języku ojczystym, jak i językach obcych nowożytnych;
- 2) sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;
- 3) poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
- 6) praca w zespole i społeczna aktywność;
- 7) aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

Edukacja wczesnoszkolna ma na celu całościowe wspieranie dziecka w taki sposób, aby odkrywało własne możliwości i sens działania poprzez

doświadczenia prowadzące do odkrywania wartości jakie niesie ze sobą dobro, piękno i prawda. I etap edukacyjny szkoły powinien respektować podmiotowość dziecka i być nakierowanym na naturalne potrzeby rozwojowe dziecka tak, aby stopniowo i możliwie łagodnie przeprowadzić je z kształcenia zintegrowanego do podjęcia dalszej nauki na II etapie edukacyjnym.

Edukacja wczesnoszkolna to wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym. Bardzo ważne jest w wychowaniu również to, aby dziecko w miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, innymi ludźmi i przyrodą. Należy zadbać w trakcie organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, by dziecko nauczyło się odróżniać dobro od zła, było świadome swojej przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej, wspólnoty lokalnej, wspólnoty narodowej) oraz rozumiało konieczność dbania o środowisko. Istotnym celem edukacji na tym poziomie jest także ukształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz kontynuowania dalszej nauki w szkole podstawowej.

Muszą być zatem realizowane **zadania**, które zostały postawione przed szkołą:

- 1) wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka prowadzącej do rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego poprzez tworzenie okazji do eksperymentowania, poznawania i odkrywania polisensorycznego;
- 2) zapewnienie właściwej organizacji zabawy, nauki i odpoczynku gwarantującej warunki właściwej adaptacji wszystkich dzieci z poszanowaniem rozwijających się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony;
- 3) wspieranie aktywności dziecka w celu wypracowania własnych wzorów i strategii zabawy, nauki i odpoczynku oraz mechanizmów uczenia się prowadzących do samodzielności w tym obszarze;

- 4) opracowanie lub wybór programu nauczania opartego na treściach adekwatnych do poziomu rozwoju dzieci, ich możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania uwzględniającego potrzeby i możliwości wszystkich uczniów, w tym rozwijających się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony;
- 5) realizacja programu w sposób: planowy, szanujący godność i naturalne, indywidualne tempo rozwoju uczniów, wspierający indywidualność, oryginalność, wzmacniający poczucie wartości, zaspokajający potrzebę poczucia sensu aktywności własnej i współdziałania w grupie;
- 6) zapewnienie uczniom dostępu do źródeł informacji i nowoczesnych technologii wartościowych w kontekście ich rozwoju;
- 7) organizacja zajęć:
 - a) budzących motywację wewnętrzną (radosnych, ciekawych, zaskakujących, prowokujących do odkrywania świata, rozumienia uczuć własnych i innych osób, sprzyjających prawidłowemu zdrowiu psychicznemu, fizycznemu i społecznemu),
 - b) umożliwiających nabywanie doświadczeń poprzez zabawy badawcze, eksperymenty naukowe, eksplorację, prace badawcze, analizowanie i rozwiązywanie problemów adekwatne do potrzeb i możliwości rozwojowych każdego dziecka,
 - c) wspierających aktywności dzieci i rozwijających nawyki i zachowania adekwatne do poznawanych wartości, takich jak bezpieczeństwo własne i innych, sprawność fizyczna, zaradność, samodzielność odpowiedzialność i poczucie obowiązku,
 - d) wspierających rozumienie doświadczeń i zmian związanych z przechodzeniem z dzieciństwa w świat dorosłych,
 - e) prowadzących do poznania wartości i norm społecznych, u których podstaw leży rodzina, społeczność szkolna, lokalna, regionalna i naród, pozwalających na rozwijanie tych wartości w sposób zrozumiały dla dziecka,
 - f) wspierających poznawanie kultury narodowej, odbiór i potrzebę

współtworzenia sztuki w sposób adekwatny do możliwości percepcyjnych i rozumienia tych zagadnień na danym etapie rozwoju dziecka,

- g) odkrycie przez dziecko siebie jako istotnego integralnego podmiotu środowiska przyrodniczego, poznanie wartości, norm, zachowań i wzajemnych powiązań składników środowiska przyrodniczego, których źródłem jest zdrowy ekosystem,
 - h) umożliwiających poznanie kultur innych narodów, sztuki, zabaw i zwyczajów dzieci różnych narodowości, zjawisk przyrodniczych zgodnie z możliwościami percepcji i rozumienia tych zagadnień na danym etapie rozwoju dziecka;
- 8) organizacja przestrzeni edukacyjnej:
- a) ergonomicznej, zapewniającej bezpieczeństwo oraz możliwość osiągania celów edukacyjnych i wychowawczych,
 - b) bezpiecznej, zapewniającej właściwy rozwój społeczny i emocjonalny, optymalną aktywność ruchową i poznawczą,
 - c) stymulującej systematyczny rozwój wrażliwości estetycznej, umożliwiającej poczucie tożsamości, integrację uczniów, ich działalność artystyczną, społeczną i inną wynikającą z programu nauczania i programu wychowawczo-profilaktycznego;
- 9) tworzenie warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka poprzez współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami uznanymi przez rodziców za wartościowe;
- 10) za zgodą rodziców uzupełnianie realizowanych treści wychowawczych o nowe zagadnienia, zgodnie z pojawiającymi się w otoczeniu dziecka zjawiskami i zmianami istotnymi dla jego bezpieczeństwa i harmonijnego rozwoju;
- 11) systematyczne wspieranie rozwoju mechanizmów uczenia się dziecka, prowadzące do osiągnięcia przez nie umiejętności samodzielnego uczenia się.

Cele, w odniesieniu do czterech obszarów rozwojowych dziecka: fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego, uczeń osiąga w procesie wychowania i kształcenia poprzez rozwój prostych czynności praktycznych i intelektualnych w czynności bardziej złożone.

W zakresie fizycznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) sprawności motoryczne i sensoryczne tworzące umiejętność skutecznego działania i komunikacji;
- 2) świadomość zdrowotną w zakresie higieny, pielęgnacji ciała, odżywiania się i trybu życia;
- 3) umiejętność wykorzystania własnej aktywności ruchowej w różnych sferach działalności człowieka: zdrowotnej, sportowej, obronnej, rekreacyjnej i artystycznej;
- 4) umiejętność respektowania przepisów gier, zabaw zespołowych i przepisów poruszania się w miejscach publicznych;
- 5) umiejętność organizacji bezpiecznych zabaw i gier ruchowych.

W zakresie emocjonalnego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) umiejętność rozpoznawania i rozumienia swoich emocji i uczuć oraz nazywania ich;
- 2) umiejętność rozpoznawania, rozumienia i nazywania emocji oraz uczuć innych osób; potrzebę tworzenia relacji;
- 3) umiejętność przedstawiania swych emocji i uczuć przy pomocy prostej wypowiedzi ustnej lub pisemnej, różnorodnych artystycznych form wyrazu;
- 4) świadomość przeżywanych emocji i umiejętność panowania nad nimi oraz wyrażania ich w sposób umożliwiający współdziałanie w grupie oraz adaptację w nowej grupie;
- 5) umiejętność odczuwania więzi uczuciowej i potrzebę jej budowania, w tym więzi z rodziną, społecznością szkoły i wspólnotą narodową;

- 6) umiejętność uświadamiania sobie uczuć przeżywanych przez inne osoby z jednoczesną próbą zrozumienia, dlaczego one występują, a także różnicowania form ich wyrażania w zależności od wieku;
- 7) umiejętność rozumienia odczuć zwierząt, wyrażania tych stanów za pomocą wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz różnorodnych artystycznych form wyrazu.

W zakresie społecznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) świadomość wartości uznanych przez środowisko domowe, szkolne, lokalne i narodowe; potrzebę aktywności społecznej opartej o te wartości;
- 2) umiejętność nazywania poznanych wartości, oceny postępowania innych ludzi, odwoływania się w ocenie do przyjętych zasad i wartości;
- 3) potrzebę i umiejętność identyfikowania się z grupami społecznymi, które dziecko reprezentuje, nazywania tych grup i ich charakterystycznych cech;
- 4) umiejętność przyjmowania konsekwencji swojego postępowania;
- 5) umiejętność tworzenia relacji, współdziałania, współpracy oraz samodzielnej organizacji pracy w małych grupach, w tym organizacji pracy przy wykorzystaniu technologii;
- 6) umiejętność samodzielnego wyrażania swoich oczekiwań i potrzeb społecznych;
- 7) umiejętność obdarzania szacunkiem koleżanek, kolegów i osoby dorosłe, w tym starsze oraz okazywania go za pomocą prostych form wyrazu oraz stosownego zachowania;
- 8) umiejętność samodzielnej organizacji czasu przeznaczonego na odpoczynek indywidualny i w grupie;
- 9) umiejętność dbania o bezpieczeństwo własne i innych uczestników grupy, w tym bezpieczeństwo związane z komunikacją za pomocą nowych technologii oraz bezpieczeństwo uczestnictwa w ruchu drogowym.

W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) potrzebę i umiejętność samodzielnego, refleksyjnego, logicznego, krytycznego i twórczego myślenia;
- 2) umiejętność poprawnego posługiwania się językiem polskim w mowie i piśmie, pozwalającą na samodzielną aktywność, komunikację i efektywną naukę;
- 3) umiejętność czytania na poziomie umożliwiającym samodzielne korzystanie z niej w różnych sytuacjach życiowych, w tym kontynuowanie nauki na kolejnym etapie edukacyjnym i rozwijania swoich zainteresowań;
- 4) umiejętność rozumienia i używania prostych komunikatów w języku obcym;
- 5) umiejętność rozumienia podstawowych pojęć i działań matematycznych, samodzielne korzystanie z nich w różnych sytuacjach życiowych, wstępnej matematyzacji wraz z opisem tych czynności: słowami, obrazem, symbolem;
- 6) umiejętność stawiania pytań, dostrzegania problemów, zbierania informacji potrzebnych do ich rozwiązania, planowania i organizacji działania, a także rozwiązywania problemów;
- 7) umiejętność czytania prostych tekstów matematycznych, np. zadań tekstowych, łamigłówek i zagadek, symboli;
- 8) umiejętność obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wykonywania eksperymentów i doświadczeń, a także umiejętność formułowania wniosków i spostrzeżeń;
- 9) umiejętność rozumienia zależności pomiędzy składnikami środowiska przyrodniczego;
- 10) umiejętność rozumienia legend, faktów historycznych, tradycji, elementów kultury materialnej i duchowej oraz pojęć i symboli z nimi związanych, takich jak: rodzina, dom, naród, ojczyzna, kraj;

- 11) umiejętność uczestnictwa w kulturze oraz wyrażania swych spostrzeżeń i przeżyć za pomocą plastycznych, muzycznych i technicznych środków wyrazu, a także przy użyciu nowoczesnych technologii;
- 12) umiejętność samodzielnej eksploracji świata, rozwiązywania problemów i stosowania nabytych umiejętności w nowych sytuacjach życiowych.

Kształcenie zintegrowane to etap edukacji, w którym nauczyciel:

- pogłębia to, co dziecko wcześniej zdobyło,
- rozpoznaje i uwzględnia potencjał umysłowy dziecka, jego potrzeby, oczekiwania i zainteresowania,
- rozbudza motywację poznawania,
- odwołuje się do postaw, przekonań,
- przekazuje techniki uczenia się,
- umożliwia badanie, doświadczanie, działanie,
- zapewnia bliskość życia w edukacji,

a uczeń

- staje się samodzielny,
- staje się współodpowiedzialny,
- rozwiązuje problemy,
- opanowuje procedury uczenia się,
- współdziała i współpracuje z innymi,
- rozwija swoją fantazję, kreatywność,
- ma możliwość wyboru.

III. TREŚCI

*Aby nauczyć się czegoś szybko i efektywnie,
trzeba to zobaczyć, usłyszeć i poczuć.*

Tony Stockwell

Treści stanowią szczegółowe wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów. Zapisane są w języku osiągnięć, co umożliwia ustalenie kryteriów oceny opisowej. Kluczowe i szczegółowe umiejętności uczniów określają przewidywany efekt oddziaływań edukacyjnych. Czynności dzieci w poszczególnych edukacjach ułożone są od prostszych do bardziej złożonych wchodzących w skład umiejętności kluczowych wymaganych od dziecka kończącego I etap edukacyjny. Celowo nie zostały przyporządkowane do konkretnej klasy, gdyż program jest jedynie wskazówką, co **rozwijać, jak i po co**, bazując na tym, co uczeń wie, umie i potrafi. Uwzględniając te kryteria, nauczyciel powinien traktować program elastycznie, tzn. dobierać treści i cele do konkretnego dziecka lub grupy dzieci o podobnych możliwościach. Należy przy tym pamiętać, że wszystkie edukacje są jednakowo ważne i powinny być traktowane równorzędnie.

1. Edukacja polonistyczna

Istotą edukacji polonistycznej jest proces poznawania języka mówionego i pisanego w kontakcie ze światem zewnętrznym, w tym z otoczeniem społeczno-przyrodniczym oraz kulturą regionalną i narodową. Nadrzędną wartością edukacji polonistycznej jest komunikatywne posługiwanie się przez dzieci językiem w mowie i piśmie połączone z umiejętnością czytania w stopniu umożliwiającym płynne uczenie się przez dziecko tego języka na I i kolejnych etapach edukacyjnych.

	Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
	<p>Osiągnięcia w zakresie słuchania</p>	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują ● słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela i innych osób w różnych sytuacjach życiowych ● okazuje szacunek wypowiadającej się osobie ● stosuje zasady kulturalnego zwracania się do innych ● właściwie interpretuje przekaz niewerbalny ● kontroluje własny przekaz niewerbalny ● dąży do wzajemnego zrozumienia 	<p>uważnie słucha wypowiedzi innych, okazuje szacunek i zrozumienie</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● uważnie słucha i potrafi powtórzyć polecenie nauczyciela (czytelne polecenie złożone z kilku słów) ● wykonuje pojedyncze czynności, a następnie ich sekwencje zgodnie z poleceniem ● wykonuje zadanie według usłyszaną instrukcji ● w przypadku braku pewności lub zrozumienia zadaje pytania umożliwiający dokładne wykonanie poszczególnych etapów zadania (weryfikuje treść instrukcji) 	<p>działa zgodnie z instrukcją</p>
3.	<ul style="list-style-type: none"> ● słucha krótkiego tekstu czytanego przez nauczyciela ● rozumie tekst literacki czytany przez nauczyciela ● znajduje odpowiedzi na pytania nauczyciela dotyczące wysłuchanego tekstu ● wyróżnia postacie, zdarzenia, miejsce i czas akcji w czytany przez nauczyciela utworze literackim 	<p>uważnie słucha tekstów literackich</p>

4.	<ul style="list-style-type: none"> ● słucha uważnie wypowiedzi osób podczas uroczystości, koncertów, przedstawień, świąt narodowych i innych zdarzeń kulturalnych ● słucha audycji, nagrań piosenek ● przejawia zachowanie adekwatne do powyższych sytuacji ● słucha tekstów interpretowanych artystycznie ● szuka własnych wzorców poprawnej artykulacji i interpretacji słownej w języku ojczystym 	<p>biorąc udział w zdarzeniach kulturalnych, uważnie słucha tekstów artystycznych</p>
5.	<ul style="list-style-type: none"> ● słucha wypowiedzi innych i cierpliwie czeka na swoją kolej ● panuje nad chęcią nagłego wypowiedziania się, szczególnie w momencie wskazywania tej potrzeby przez drugą osobę ● radzi sobie z odroczoną oceną 	<p>czeka na swoją kolej</p>
Osiągnięcia w zakresie mówienia		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie artykułuje głoski i akcentuje wyrazy ● dba o kulturę wypowiedziania się ● wypowiada się płynnie, wyraziście ● rozróżnia i stosuje techniki języka mówionego: pauzy, zmianę intonacji, tempa i siłę głosu ● techniki języka mówionego stosuje adekwatnie do sytuacji ● chętnie wypowiada się na tematy związane z przeżyciami, doświadczeniami ● prowadzi dialog z kolegą w parze ● aktywnie uczestniczy w rozmowie 	<p>mówi płynnie, wyraziście</p>

2.	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada na pytania dotyczące przeżytych zdarzeń, przeczytanych tekstów, ilustracji • stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu pytającym • formułuje pytania dotyczące sytuacji zadaniowej, wypowiedzi ustnych nauczyciela, uczniów lub innych osób z otoczenia • zadaje pytania dotyczące niezrozumiałych treści i pojęć • konstruuje samodzielnie lub we współpracy pytania do tekstu, zdarzenia • układa pytanie na podstawie znanej odpowiedzi • przeprowadza wywiady z osobami dorosłymi i innymi dziećmi 	formułuje pytania
3.	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na tematy związane z sytuacjami z życia rodzinnego, szkolnego, kulturalnego, inspirowanego lekturą • wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej • nazywa czynności, sytuacje, doświadczenia • poprawia błędy w swojej wypowiedzi, porządkuje swoją wypowiedź • nadaje znaczenie i tytuł obrazom, fragmentom tekstu • opowiada treść historyjek obrazkowych, dostrzegając związki przyczynowo-skutkowe • omawia treść przeczytanych tekstów i ilustracji • wyraża własne zdanie o postaciach i zdarzeniach (formułuje swobodne, kilkuzdaniowe wypowiedzi) • uczestniczy w dialogu na temat wydarzenia kulturalnego • składa życzenia osobom dorosłym, dzieciom z różnych okazji 	porządkuje i rozwija swoją wypowiedź
4	<ul style="list-style-type: none"> • ustnie opowiada zdarzenie, wspomagając się np. historyjką obrazkową • samodzielnie tworzy kilkuzdaniową ustną spójną i logiczną wypowiedź • rozumie i używa porównania, np. pracowity jak pszczoła, mądry jak sowa, dumny jak paw 	układa w formie ustnej opowiadanie

	<ul style="list-style-type: none"> • składa ustne sprawozdanie z wycieczek, wydarzeń szkolnych i kulturalnych, z wykonanej pracy • układa w formie ustnej opowiadanie 	
5.	<ul style="list-style-type: none"> • wygłasza z pamięci krótkie rymowanki, piosenki • recytuje wiersze z uwzględnieniem: intonacji, siły głosu, tempa, pauz • wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie • właściwie intonuje zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące 	wygłasza z pamięci teksty
6.	<ul style="list-style-type: none"> • używa zwrotów grzecznościowych • stosownie zachowuje się w stosunku do rozmówcy, wyrażając empatię i szacunek • właściwie przyjmuje informacje zwrotne • dobiera właściwe formy komunikowania się werbalnego w różnych sytuacjach społecznych • kulturalnie prezentuje swój punkt widzenia • używa argumentów • określa swoje potrzeby 	wyraża szacunek i empatię do rozmówcy
7.	<ul style="list-style-type: none"> • nadaje znaczenie czynnościom i doświadczeniom, tworząc charakterystyczne dla siebie formy wypowiedzi • poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych • posługuje się zwrotami, związkami frazeologicznymi poznanymi np. z tekstów literackich • adekwatnie przytacza przysłowia, powiedzenia i porównania 	eksperymentuje językowo

Osiągnięcia w zakresie czytania		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie sens kodowania i dekodowania informacji ● odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne ● porządkuje historyjkę obrazkową ● uzupełnia brakującą ilustrację/ brakujące ilustracje historyjki obrazkowej ● rozpoznaje wszystkie litery alfabetu (małe i wielkie, pisane i drukowane) ● czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos teksty zbudowane z wyrazów opracowanych w toku zajęć, dotyczące rzeczywistych doświadczeń dzieci i ich oczekiwań poznawczych ● czyta poprawnie na głos teksty zbudowane z nowych wyrazów ● czyta tekst z podziałem na role ● oddaje głosem nastrój czytanego tekstu 	czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie, po co czyta ● rozumie sens wyrazów i zdań zawartych w tekście ● czyta w skupieniu po cichu teksty drukowane ● czyta w skupieniu po cichu teksty zapisane samodzielnie w zeszytach ● samodzielnie czyta polecenia i wybiera z nich potrzebne informacje ● odczytuje informacje z zaproszeń, ogłoszeń, listu 	czyta w skupieniu po cichu
3.	<ul style="list-style-type: none"> ● wyodrębnia postacie i zdarzenia w utworach literackich ● wyróżnia miejsce i czas akcji ● ustala kolejność zdarzeń i ich wzajemną zależność ● odróżnia zdarzenia istotnie od mniej istotnych ● odróżnia postacie głównie i drugorzędne 	pracuje z tekstem, ocenia postępowanie bohaterów

	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy i ocenia postępowanie bohaterów • uzasadnia swoją ocenę • wskazuje wydarzenie zmieniające postępowania bohatera • określa nastroj w utworze • odróżnia elementy fikcji od realnej rzeczywistości • odróżnia byty rzeczywiste od medialnych, realistyczne od fikcyjnych 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w tekstach fragmenty określone przez nauczyciela • wyszukuje w tekstach fragmenty najpiękniejsze, najważniejsze • argumentuje swoje wybory • wyszukuje w tekstach fragmenty trudne do zrozumienia • wyszukuje w tekstach fragmenty będące odpowiedzią na sformułowane przez nauczyciela pytanie • wyszukuje w tekstach fragmenty opisujące bohatera • poszukuje w tekstach potrzebnych informacji • korzysta ze słowników i encyklopedii dla dzieci 	wyszukuje wybrane fragmenty tekstu
5.	<ul style="list-style-type: none"> • układa opowiadanie twórcze, np. ciąg dalszy opowiadania, dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie tekstu na podstawie ilustracji lub przeczytanego fragmentu utworu • przekształca tekst na gest, ruch, taniec 	eksperymentuje, przekształca tekst
6.	<ul style="list-style-type: none"> • w czytanych utworach literackich wyróżnia dialog, opowiadanie, opis • wśród utworów literackich rozpoznaje baśń, legendę 	rozdziela rodzaje tekstów

7.	<ul style="list-style-type: none"> ● czyta samodzielnie książki wskazane przez nauczyciela ● czyta książki samodzielnie wybrane, w tym komiksy ● przejawia potrzebę kontaktu z literaturą dziecięcą ● jest aktywnym czytelnikiem biblioteki szkolnej 	czyta samodzielnie książki
Osiągnięcia w zakresie pisania		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● koduje informacje, np. za pomocą piktogramu, rysunku schematycznego ● pisze wszystkie litery alfabetu ● poprawnie łączy litery ● równomiernie rozmieszcza litery i jednolicie je pochylając ● dba o estetykę pisma ● pisze odręcznie, czytelnie, płynnie zdania i tekst ciągły, w trzech, a następnie w jednej linii ● rozmieszcza właściwie tekst ciągły na stronie zeszytu ● przepisuje teksty, np. z podręcznika ● sprawdza i poprawia napisany tekst 	pisze poprawnie, czytelnie i płynnie
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● układa i zapisuje opowiadanie złożone z 6-10 poprawnych wypowiedzeń w ramach zagadnień opracowywanych podczas zajęć ● dba o poprawność gramatyczną zdań ● stosuje trójczłonową budowę opowiadania ● opisuje np. osobę, przedmiot, element świata przyrody na podstawie własnych obserwacji lub lektury ● stosuje akapity, dbając o kompozycję pisanego tekstu ● pisze notatkę, życzenie, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie, list 	pisze opowiadanie, opis oraz krótkie teksty użytkowe

	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje adres nadawcy i odbiorcy • samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe • gromadzi i zapisuje słownictwo wokół danego tematu • pisze krótkie teksty, wykorzystując aplikacje komputerowej • pisze sms-y, listy e-mail • tworzy i zapisuje proste rymowanki, wierszyki 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • po demonstracji nauczyciela układa z pamięci przedmioty, np. figury geometryczne, materiał przyrodniczy, kolorowe spinacze • pod dyktando nauczyciela układa przedmioty, np. figury geometryczne, materiał przyrodniczy, kolorowe spinacze • pisze z pamięci i ze słuchu kilkudziesięciu teksty • przestrzega poprawności ortograficznej w wyrazach poznanych i opracowanych podczas zajęć 	<p>pisze z pamięci i ze słuchu</p>
4.	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne • układa i zapisuje zdanie oznajmujące, pytające i rozkazujące, stawiając odpowiedni znak na jego końcu • stosuje przecinki przy wylizaniu • przenosi wyrazy do następnej linijki, dzieląc je na sylaby • zapisuje poznane i najczęściej stosowane skróty, w tym skróty matematyczne 	<p>poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne</p>
5.	<ul style="list-style-type: none"> • zna kolejność liter w alfabecie • porządkuje i zapisuje wyrazy z zachowaniem prawidłowej kolejności alfabetycznej według pierwszej i drugiej litery • wykorzystuje znajomość kolejności liter w alfabecie podczas posługiwania się słownikami i encyklopediami dla dzieci 	<p>porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej</p>

6.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoczyna pisownię zdania wielką literą ● stosuje poprawną wielkość liter w zapisie tytułów utworów, książek, poznanych nazw geograficznych, miast, rzek, ulic, imion i nazwisk ● wyszukuje w tekście wyrazy z trudnością ortograficzną ● zna zasadę pisowni <ul style="list-style-type: none"> ○ wyrazów z „ó” wymiennym na „o”, „a”, „e” ○ wyrazów z „rz” wymiennym na „r” ○ wyrazów z końcówkami -ów, -ówka ○ wyrazów z „rz” po spółgłoskach ○ wyrazów z „ź” wymiennych na „g” ○ wyrazów z końcówką -uje ○ wyrazów z utratą dźwięczności, których pisownię wyjaśnia zapis innych form tego wyrazu lub ich zapis w liczbie mnogiej ○ rozdzielnej „nie” z czasownikami ○ łącznej „nie” z przymiotnikami ● zna zasadę pisowni wyjątków (opracowanych na lekcji, np. pszczoła, wszystko) ● pisze najczęściej spotykane wyrazy z „ó” i „rz” niewymiennym ● stosuje zasady pisowni wyrazów ze zmiękczeniami ● zapisuje poprawnie liczebniki ● zapisuje poprawnie poznane podczas zajęć pojęcia dotyczące dyscyplin naukowych ● wykazuje się czujnością ortograficzną 	przestrzega poprawności ortograficznej
7.	<ul style="list-style-type: none"> ● koduje za pomocą piktoqramów najważniejsze wydarzenia z zachowaniem związków przyczynowo-skutkowych ● układa i zapisuje plan wypowiedzi ● układa i zapisuje zdarzenia we właściwej kolejności ● układa i zapisuje pytania do wywiadu 	zapisuje plan wydarzeń

Osiągnięcia w zakresie kształcenia językowego		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia w wypowiedziach zdania, w zdaniach wyrazy • rozpoznaje i nazywa sylaby • dzieli wyraz na sylaby • wyróżnia w wyrazach głoski • wskazuje różnicę między literą a głosem • różnicuje samogłoski i spółgłoski • rozpoznaje i nazywa dwuznaki • tworzy rymy 	wyróżnia zdania, wyrazy, samogłoski i spółgłoski
2.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych • łączy wyrazy w wypowiedzenia i poprawnie formułuje zdanie pojedyncze i zdanie złożone • przekształca zdania oznajmujące w pytania i odwrotnie • przekształca zdania pojedyncze w złożone i odwrotnie • stosuje „i” jako łącznik w zadaniu 	rozpoznaje rodzaje zdań, przekształca je
3.	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia i nazywa czynności • rozumie, że czasownik nazywa czynności • nazywa osoby, rzeczy, zwierzęta, rośliny • rozumie, że rzeczowniki to nazwy osób, rzeczy, zwierząt i roślin • określa cechy osób, rzeczy, zwierząt i roślin • rozumie, że przymiotnik to nazwy cech osób, rzeczy, zwierząt i roślin • rozróżnia rzeczowniki, czasowniki i przymiotniki 	rozróżnia i poprawnie stosuje wybrane części mowy

	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje je w poprawnej formie ● określa rodzaje rzeczownika w liczbie pojedynczej (męski, żeński, nijaki) ● rozpoznaje czasy czasownika (przeszły, teraźniejszy, przyszły) ● stopniuje przymiotniki ● rozumie, że liczebnik służy do zapisania liczby 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje wyrazy o znaczeniu przeciwnym ● rozpoznaje wyrazy pokrewne ● rozpoznaje wyrazy o znaczeniu bliskoznacznym ● łączy w pary wyrazy o znaczeniu przeciwnym ● tworzy pary wyrazów o znaczeniu przeciwnym ● tworzy rodziny wyrazów ● używa wyrazów bliskoznacznych ● podaje przykłady homonimów (wyrazów o różnym znaczeniu i takim samym brzmieniu, np. zamek, piłka, myszka oraz wyrazów o takim samym brzmieniu a różnym znaczeniu, np. morze – może, kod – kot) ● tworzy zdrobnienia i zgrubienia 	rozpoznaje, używa i tworzy wyrazy
5.	<ul style="list-style-type: none"> ● odróżnia i nazywa utwory wierszowane od pisanych prozą ● określa, który tekst jest notatką, zagadką, listem, życzeniem, podziękowaniem, ogłoszeniem, opowiadaniem, opisem 	odróżnia i nazywa utwory
Osiągnięcia w zakresie samokształcenia		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● podejmuje próby zapisu nowych, samodzielnie poznanych wyrazów ● sprawdza poprawność zapisu tych wyrazów 	podejmuje próby zapisu nowych wyrazów

	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta ze słownika ortograficznego 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnych źródeł informacji, np. atlasów, czasopism dla dzieci, słowników i encyklopedii czy zasobów internetu • rozwija swoje zainteresowania 	korzysta z różnych źródeł informacji
3.	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów i eksploracji świata • dba o własny rozwój • wybiera charakterystyczne dla siebie strategie uczenia się • tworzy indywidualne strategie uczenia się 	wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów

2. Edukacja matematyczna

Istota edukacji matematycznej prowadzi do stopniowego odkrywania i poznania pojęć podstawowych, takich jak liczba czy działanie arytmetyczne. Proces ten oparty jest na intuicji matematycznej dziecka oraz jego własnych strategiach myślenia. Wiedza matematyczna powinna stopniowo układać się w logicznie powiązany system prowadzący od myślenia konkretno-obrazowego w kierunku myślenia pojęciowego.

	<p style="text-align: center;">Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego</p>	<p style="text-align: center;">Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego</p>
<p>Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych</p>		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • określa i prezentuje wzajemne położenie przedmiotów na płaszczyźnie i w przestrzeni • rozróżnia lewą i prawą stronę swojego ciała i drugiej osoby 	określa i nazywa położenie przedmiotu

	<ul style="list-style-type: none"> • określa i prezentuje kierunek ruchu przedmiotów oraz osób • określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także widzianej na fotografii czy obrazku) • wprowadza kierunki od siebie i od innej osoby • rysuje strzałki we właściwym kierunku • wskazuje i słownie określa kierunki na karcie papieru • postępuje się pojęciami: pion, poziom, skos • orientuje się na prostych planach i rysunkach schematycznych 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje przedmioty pod względem wyróżnionej cechy wielkościowej, np. wielkości, długości czy masy • grupuje obiekty i uzasadnia, dlaczego powinny być razem, dlaczego pasują do siebie • formułuje uogólnienia typu: <i>to pasuje, te obiekty są podobne, te inne</i> • rozumie istotę przeciwieństw • układa obiekty np. patyczki w serie malejące i i wzrastające • wybiera obiekt takiej serii, wskazuje następne i poprzednie • dostrzega stałe następstwa i regularność • wie, które zmiany są odwracalne, a które nie • przewiduje skutki, używając zwrotu <i>jeżeli... to...</i> • sensownie argumentuje 	porównuje przedmioty, dostrzega zmiany
Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • liczy w aspekcie kardynalnym bez odgórnego ustalenia zakresu • ustala równoliczność mimo obserwowanych zmian w układzie elementów (stałość liczby) • rozumie pojęcie stałości miary (długości) 	rozumie pojęcie liczby w aspekcie kardynalnym, porządkowym, miarowym i symbolicznym

	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek liczby porządkowej z kardynalną • liczy w aspekcie porządkowym bez odgórnego ustalenia zakresu • określa kolejność, postępując się liczbą porządkową • numeruje obiekty • wie, że każdą liczbę można zapisać 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że kolejna liczba jest o jeden większa od poprzedzającej • określa miejsce liczby w ciągu liczbowym (na chodniczkach liczbowych) • ustala brakujące liczby w ciągu • porównuje liczebność dwóch zbiorów za pomocą dwóch metod: <ul style="list-style-type: none"> ○ przeliczania obiektów ○ łączenia obiektów w pary • używa określeń: <i>tylko samo, więcej, mniej</i> • porównuje liczby • porządkuje liczby od największej do najmniejszej • rozumie sformułowania typu: liczba o 7 większa, liczba o 10 mniejsza • stosuje znaki: $<$, $=$, $>$. • rozkłada liczby na składniki, odkrywa wiele kombinacji rozkładu liczby • wyróżnia liczby parzyste i nieparzyste 	dostrzega i rozumie relacje między liczbami
3.	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje i zapisuje liczby za pomocą cyfr liczby od zera do tysiąca oraz wybrane liczby do miliona, np. 1 500, 10 000, 800 000 • zamienia zapis słowny liczby na cyfrowy i odwrotnie 	odczytuje i zapisuje liczby

4.	<ul style="list-style-type: none"> ● przelicza obiekty w dostępnym zakresie: <ul style="list-style-type: none"> ○ licząc w różnych kierunkach (od prawej do lewej i od lewej do prawej) ○ licząc obiekty nieuporządkowane ○ licząc od dowolnego obiektu ● liczy w przód i wstecz od podanej liczby po 1, po 2, po 10 itp. ● odróżnia liczenie poprawne od błędnego ● wyjaśnia znaczenie cyfr w zapisie liczby ● wyodrębnia w liczbie: liczby setek, liczby dziesiątek i liczby jedności, a w zapisie liczby: cyfry setek, cyfry, dziesiątek i cyfry jedności 	<p>liczy (wprzód i wstecz) w dostępnym mu zakresie, dostrzegając regularność dziesiętkowego systemu liczenia</p>
Osiągnięcia w zakresie posługiwania się liczbami		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia istotę działań matematycznych – dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia, ilustruje je ● wyjaśnia zależności i związki między tymi działaniami ● sprawdza wynik odejmowania za pomocą dodawania i odwrotnie ● sprawdza wynik dzielenia za pomocą mnożenia i odwrotnie ● intuicyjnie korzysta z ich własności ● dodaje i odejmuje na palcach, innych zbiorach zastępczych, w pamięci; zapisuje swoje obliczenia w postaci działania arytmetycznego ● dolicza i odlicza na zbiorach zastępczych lub w myśli ● posługuje się znakami czterech podstawowych działań matematycznych oraz znakiem równości ● ilustruje formuły działań (np. na grafach, w tabelach) i oblicza je ● podejmuje próby obliczania sum i różnic różnymi sposobami 	<p>korzysta z czterech działań matematycznych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i posługuje się terminologią w zakresie czterech działań matematycznych typu: składniki, suma, czynnik, iloczyn, iloraz itd. dodaje i odejmuje sposobem pisemnym 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> dodaje do podanej liczby w pamięci i od podanej liczby odejmuje w pamięci: <ul style="list-style-type: none"> liczbę jednocyfrową liczbę 10 liczbę 100 wielokrotność 10 i 100 (w prostszych przykładach) 	<p> dodaje i odejmuje w pamięci</p>
3.	<ul style="list-style-type: none"> pamięciowo stosuje tabliczkę mnożenia stosuje alternatywne sposoby mnożenia (mnożenie na palcach) podaje z pamięci iloczyn w zakresie tabliczki mnożenia mnoży w pamięci przez 10 liczby mniejsze od 20 	<p>posługuje się tabliczką mnożenia</p>
4.	<ul style="list-style-type: none"> oblicza niewiadomą w postaci okienka (uzupełnia okienko) rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę) dodaje i odejmuje liczby dwucyfrowe, wykonując działania w pamięci, od razu podaje wynik w razie potrzeby zapisuje cząstkowe wyniki działań oblicza sumy i różnice większych liczb w prostszych przykładach typu: $250 + 50$, $180 - 30$ mnoży liczby dwucyfrowe przez 2 z możliwością zapisu cząstkowych wyników tych działań 	<p>rozwiązuje równania z niewiadomą, wykonuje obliczenia liczb większych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • przy obliczeniach stosuje własne strategie • postępuje się w obliczeniach kalkulatorem 	
Osiągnięcia w zakresie czytania tekstów matematycznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • matematyzuje sytuacje konkretne, rozwiązując czynnościowo proste zadania tekstowe • opisuje różne sytuacje językiem matematyki (np. czynności porządkowe, zabawa) • analizuje i rozwiązuje zadania matematyczne wyrażone na rysunkach, diagramach, tabelach • analizuje i rozwiązuje proste zadania tekstowe w słownie podanej treści • konstruuje i zapisuje odpowiedź do zadania • analizuje i rozwiązuje wybrane złożone zadania tekstowe, które wymagają zastosowania dwóch działań, bądź też są złożone łańcuchowo • podejmuje próby rozwiązania zadań złożonych w jednym zapisie • rozwiązuje nieskomplikowane zadania z treścią, w których trzeba zastosować porównywanie różnicowe, porównywanie ilorazowe • dostrzega problem matematyczny oraz tworzy własną strategię jego rozwiązania, odpowiednią do warunków zadania • przekształca zadania jednodziałaniowe • opisuje rozwiązanie za pomocą działań, równości z okienkiem, rysunku lub w inny wybrany przez siebie sposób • dostrzega błąd w celowo źle sformułowanym zadaniu tekstowym lub w zadaniu z danymi sprzecznymi • rozwiązuje zadania otwarte (w których jest kilka poprawnych odpowiedzi) • doprowadza do końca rozpoczęte zadanie 	rozwiązuje proste i wybrane złożone zadania tekstowe

2.	<ul style="list-style-type: none"> ● samodzielnie układa zadania z treści do historyjek obrazkowych ● samodzielnie układa pytania do treści zadania ● uzupełnia danymi zadania z niedoborem informacji ● układa zadania z treścią do działania dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia i rozwiązuje je ● tworzy lamigłówki matematyczne ● wykorzystuje w tym procesie własną aktywność artystyczną, techniczną, konstrukcyjną ● wybrane działania realizuje za pomocą prostych aplikacji komputerowych 	samodzielnie układa zadania
Osiągnięcia w zakresie rozumienia pojęć geometrycznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje – w naturalnym otoczeniu (w tym na ścianach figur przestrzennych) i na rysunkach – figury geometryczne: prostokąt, kwadrat, trójkąt, koło ● wyodrębnia te figury spośród innych figur ● rozpoznaje figury geometryczne położone nietypowo ● rozpoznaje i nazywa wybrane cechy figur geometrycznych ● tworzy figury geometryczne z dostępnych elementów (guma, patyczki) ● rysowuje i obrysowuje szablon figur geometrycznych, wycina je ● rysuje odręcznie prostokąty (w tym kwadraty), wykorzystując sieć kwadratową ● powiększa i pomniejsza figury geometryczne, np. używając geoplanu, aplikacji komputerowej ● rysuje figury w pomniejszeniu i powiększeniu ● wyróżnia boki i wierzchołki w figurach ● kreśli przy linijce odcinki i łamane 	rozpoznaje figury geometryczne

2.	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje pomiaru dowolnie wybraną wspólną miarą, porównuje wyniki • mierzy długości odcinków • mierzy boki figur geometrycznych • porównuje długość boków prostokątów, przykładając je do siebie • używa linijki • podaje wynik pomiaru, posługując się jednostkami długości: centymetr, metr, milimetr • potrafi odczytać skróty: cm, m, mm, km • wyjaśnia związki między jednostkami długości • posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi • wyjaśnia pojęcie kilometr • mierzy obwody różnych figur za pomocą narzędzi pomiarowych, także w kontekstach z życia codziennego • oblicza obwód trójkąta i prostokąta (w tym także kwadratu) o danych bokach 	mierzy długość, posługując się jednostkami, oblicza obwody
3.	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symetrię w środowisku przyrodniczym, figurach geometrycznych, układach kropek, w sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka obecnych w otoczeniu dziecka • rysuje drugą połowę figury symetrycznej 	dostrzega symetrię
Osiągnięcia w zakresie stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje objekty i różne elementy środowiska społeczno-przyrodniczego z uwagi na wyodrębnione cechy • grupuje, tworzy kolekcje, zbiory 	klasyfikuje objekty, dostrzega rytm

	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje i uzasadnia warunki klasyfikowania przedmiotów ● segreguje obiekty, biorąc pod uwagę dwie, trzy cechy ● wyodrębnia w zbiorze podzbiór ● wskazuje obiekty, które nie należą do danego zbioru ● wskazuje zbiory puste i zbiory rozłączne ● dostrzega rytm w środowisku przyrodniczym, sztuce użytkowej i innych wytworach człowieka obecnych w środowisku dziecka ● kontynuuje rozpoczęte układy rytmiczne ● przekłada rytm z jednej reprezentacji na drugą ● uzupełnia luki w prezentowanym rytmie 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● dzieli na dwie i cztery równe części, np. kartkę papieru, czekoladę ● wyróżnia część w podzielonej całości ● używa pojęć: połowa, dwa i pół, cztery równe części, czwarta część lub ćwierć ● na konkretnych przedmiotach dokonuje porównań typu: <i>połowa to więcej niż ćwiartka</i> 	dzieli na dwie i cztery równe części
3.	<ul style="list-style-type: none"> ● wykonuje obliczenia pieniężne ● zamienia złote na grosze i odwrotnie ● różnicznia nominały na monetach i banknotach będących aktualnie w obiegu ● wskazuje różnice w sile nabywczej pieniądza ● zna pojęcie długu i konieczność spłacenia go ● oblicza koszt zakupów na podstawie ilości i ceny towarów ● liczy wartość otrzymanej reszty ● odczytuje godziny na zegarze ze wskazówkami oraz elektronicznym (wyswietlającym cyfry w systemie 24-godzinnym) 	wykonuje obliczenia pieniężne, obliczenia dotyczące upływu czasu, mierzy temperaturę, wagi, odmierza płyny, szacuje

- wykonuje proste obliczenia dotyczące upływu czasu
- posługuje się jednostkami czasu: doba, godzina, minuta, sekunda, a także kwadrans, pół godziny
- posługuje się stoperem, aplikacjami telefonu, tabletu, komputera
- zapisuje daty, np. swojego urodzenia lub datę bieżącą
- posługuje się pojęciami: *jutro, pojutrze, wczoraj, przedwczoraj, za tyle dni, tyle dni temu*
- posługuje się kalendarzem
- porządkuje chronologicznie daty
- nazywa dni tygodnia i miesiące w roku, z zachowaniem właściwej kolejności
- zna liczbę dni w każdym miesiącu
- odczytuje oraz zapisuje znaki rzymskie co najmniej do XII
- odczytuje i zapisuje daty w systemie rzymskim i arabskim
- mierzy temperaturę za pomocą termometru oraz odczytuje ją (również temperatury ujemne, ale bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi, np. 3 stopnie mrozu/poniżej zera)
- dokonuje obliczeń związanych z różnicą temperatur
- stosuje określenia: *temperatura wzrosła (o tyle stopni), temperatura obniżyła się (o tyle stopni)*
- zna różne rodzaje termometrów i wie do czego służą
- waży przedmioty
- porównuje ciężary obiektów, stosując określenia: *cięższy, lżejszy, waży tyle samo*
- wnioskuje o tym, że ciężar nie zawsze zależy od wielkości obiektu
- używa określeń: kilogram, dekagram, gram, tona
- dokonuje łatwe obliczenia, używając tych miar
- zna zależności między jednostkami wagi
- odmierza płyny różnymi miarkami

	<ul style="list-style-type: none"> • używa określeń: liter, pół litra, ćwierć litra • potrafi odczytać wybrane skróty, np. kg, zł, gr, min • dokonuje obliczeń szacunkowych w różnych sytuacjach życiowych 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje warcaby, szachy i inne gry planszowe lub logiczne do rozwijania umiejętności myślenia strategicznego, logicznego • zna, rozumie i przestrzega zasad tych gier • przekształca gry, tworząc własne strategie i zasady organizacyjne 	gra w gry planszowe
5.	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów, działań twórczych i eksploracji świata • dba o własny rozwój • tworzy indywidualne strategie uczenia się 	wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów

3. Edukacja społeczna

Istotą edukacji społecznej i jej rezultatem jest odkrycie istnienia określonych procesów zachodzących w otoczeniu uczniów. Ich rozumienie jest zawsze pochodną obserwacji i doświadczenia jako wyniku celowego spostrzegania.

	<p style="text-align: center;">Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego</p>	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska społecznego		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje pojęcia: porozumienie, umowa • jest wyrozumiały i tolerancyjny 	dba o relacje społeczne

	<ul style="list-style-type: none"> ● współpracuje z innymi w zabawie, sytuacjach życiowych i nauce ● wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym – przyjmując rolę lidera zespołu ● jest sprawiedliwy i prawdomówny ● nie krzywdzi słabszych, pomaga potrzebującym ● rozumie relacje między najbliższymi ● wywiązuje się z powinności wobec najbliższych ● rozumie potrzeby utrzymywania dobrych relacji z kolegami i koleżankami, z sąsiadami w miejscu zamieszkania ● jest chętny do pomocy, w tym pomocy koleżeńskiej ● komunikuje swoje potrzeby ● rozumie, że każdy człowiek ma inne potrzeby ● wie, że nie wolno zaspokajać swoich potrzeb kosztem innych osób ● dostosowuje swoje oczekiwania do realiów sytuacji ● bierze udział w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów ● komunikuje się za pomocą nowych technologii 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● odróżnia dobro od zła ● ma świadomość tego, co jest dobre, a co złe w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami ● respektuje normy i reguły postępowania w grupach, do których należy ● wyjaśnia, że wszyscy ludzie mają równe prawa i obowiązki ● wymienia własne prawa i obowiązki ● przestrzega praw i stosuje je w życiu codziennym ● ocenia własne postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: honor, godność, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przepraszenie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne ● respektuje prawo innych do wypoczynku 	przestrzega norm społecznych

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że nie wolno zabierać cudzej własności • dba o przedmioty, które są wspólnym dobrem klasy 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje się z grupą społeczną do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród • przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad • przedstawia siebie i grupę, do której należy • zapisuje swój adres, adres szkoły, zawód i miejsce pracy rodziców • rozpoznaje i nazywa wybrane grupy społeczne, do których nie należy, a które wzbudzają jego zainteresowanie, np. drużyny i kluby sportowe, zespoły artystyczne, a także inne narodowości • uczestniczy w wyborach do samorządu uczniowskiego w klasie, w szkole • wymienia przykłady powstałych w efekcie porozumień i umów grup społecznych, np. stowarzyszenia pomocy chorym i niepełnosprawnym dzieciom, organizacje ekologiczne, a także stowarzyszenia dużych grup społecznych, takich jak miasta i państwa czy Unia Europejska • szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów • przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach 	wie, że jest częścią społeczności
4.	<ul style="list-style-type: none"> • zna zasady bezpiecznego organizowania zabaw • zna zagrożenia ze strony innych ludzi • potrafi powiadomić o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie • postępuje się danymi osobistymi wyłącznie w sytuacjach bezpiecznych dla siebie i reprezentowanych osób • jest powściągliwy w używaniu takich danych w sytuacjach nowych i wirtualnych 	dba o bezpieczeństwo swoje i grupy

<p>Osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym</p>	<p>zna legendy, symbole, wybrane święta narodowe, sławnych Polaków</p>
<p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o legendarnym powstaniu państwa polskiego • wyjaśnia związek legendy z powstaniem godła i barw narodowych • opowiada ciekawostki historyczne dotyczące regionu, kraju, wyróżniając w nich postaci fikcyjne i realne • rozpoznaje godło, barwy, hymn narodowy, mundur wojskowy • ma poczucie przynależności narodowej • zna pełną nazwę swojej ojczyzny • uczestniczy w świętach narodowych i innych ważnych dniach pamięci narodowej • wykonuje kokardę narodową, biało-czerwony proporczyk • rozpoznaje wybrane polskie stroje ludowe • zachowuje się godnie i z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu, wciągania flagi na maszt • wymienia imiona i nazwiska, np. pierwszego władcy i króla Polski, obecnego prezydenta • wymienia nazwy dawnych stolic Polski (Gniezno, Kraków) • zna wybrane obiekty zabytkowe Polski • wyjaśnia znaczenie wybranych zwyczajów i tradycji polskich • opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka • jest świadomy, że stosuje w swej aktywności dorobek minionych epok, np. cyfry arabskie i rzymskie, papier, mydło, instrumenty muzyczne • przedstawia wybrane postacie historyczne • prezentuje informację o wielkich Polakach: królowa Jadwiga, król Stefan Batory, astronom Mikołaj Kopernik, malarz Jan Matejko, noblistka Maria Skłodowska-Curie, alpinistka Wanda Rutkiewicz, papież Jan Paweł II, nauczycielka-cichociemna gen. Elżbieta Zawadzka „Zośka”

2.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie, że jego miejscowość jest częścią Polski ● zna status administracyjny swojej miejscowości ● przedstawia wybrane legendy dotyczące regionu, w którym mieszka ● ma wiedzę o zabytkach, miejscach pamięci narodowej w swojej miejscowości ● rozpoznaje wybrane stroje ludowe, np. związane z regionem, w którym mieszka ● rozpoznaje i nazywa patrona szkoły, miejscowości, w której mieszka ● wyjaśnia pojęcie „patron” ● na bieżąco zna aktualne wydarzenia organizowane przez szkołę, społeczność lokalną ● opowiada historię własnej rodziny 	interesuje się historią własnej miejscowości, własnej rodziny
----	---	---

4. Edukacja przyrodnicza

Istotą edukacji przyrodniczej jest kształtowanie postaw szacunku dla środowiska przyrodniczego, rozumienie zjawisk zachodzących w przyrodzie oraz odkrycie siebie jako jej istotnego, integralnego elementu.

<p style="text-align: center;">Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego</p> <p>Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska przyrodniczego</p>	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
1.	rozpoznaje popularne gatunki roślin i zwierząt
<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje w swoim otoczeniu popularne gatunki roślin i zwierząt ● rozpoznaje wybrane zwierzęta i rośliny, których w naturalnych warunkach nie spotyka się w polskim środowisku przyrodniczym ● rozpoznaje popularne egzotyczne gatunki roślin i zwierząt ● rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt objęte ochroną ● dostrzega różnicę między gatunkami, np. odróżnia ssaki od ptaków 	rozpoznaje popularne gatunki roślin i zwierząt

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym zajmuje się ornitolog • rozpoznaje rośliny trujące, np. grzyby, zna zasady zachowania się w przypadku zatrucia • wyjaśnia zmiany zachodzące w życiu roślin i zwierząt w zależności od pór roku • zna typy lasów (liściasty, iglasty, mieszany) • potrafi wskazać zagrożenia wynikające z kontaktu z niebezpiecznymi lub chorymi zwierzętami, wie jak należy się wtedy zachować • wymienia nazwy gatunków uprawianych i hodowlanych w Polsce • wymienia przykłady szkodników i sprzymierzeńców człowieka • zna podstawowe elementy budowy i funkcjonowania wybranych roślin i zwierząt • rozróżnia zwierzęta roślinożerne, mięsożerne i wszystkożerne • rozumie istotę łańcucha pokarmowego, podaje jego przykłady 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i wyróżnia cechy ekosystemów, takich jak: łąka, jezioro, rzeka, morze, pole, staw, las, las gospodarczy • określa składowe i funkcje ekosystemu na wybranym przykładzie, np. las, warstwy lasu, polany, torfowiska, martwe drzewo w lesie • opisuje rośliny występujące w różnych warstwach lasu 	rozpoznaje i wyróżnia cechy wybranych ekosystemów
3.	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi proste hodowle roślin • wie, jakie warunki są potrzebne do ich prawidłowego wzrostu • opisuje poszczególne fazy rozwoju rośliny • zna wybrane narzędzia ogrodnicze • potrafi opowiedzieć o pracach prowadzonych przez człowieka w gospodarstwie rolnym, na polu, na łące, w sadzie, w ogrodzie w kolejnych porach roku • przedstawia zasady opieki nad zwierzętami domowymi, hodowlanymi i innymi 	prowadzi proste hodowle, obserwacje, doświadczenia, eksperymenty

	<ul style="list-style-type: none"> ● planuje, wykonuje proste obserwacje, doświadczenia i eksperymenty dotyczące obiektów i zjawisk przyrodniczych ● stawia i weryfikuje hipotezy ● tworzy notatki z obserwacji ● wyjaśnia istotę obserwowanych zjawisk według procesu przyczynowo-skutkowego i czasowego ● odszukuje w różnych w dostępnych zasobach, w tym w internecie, informacje dotyczące środowiska przyrodniczego, potrzebne do wykonania zadania, ćwiczenia, obserwacji, doświadczenia, eksperymentu ● opiekuje się zwierzętami domowymi (jeżeli ma) lub zajmuje się hodowlą zwierząt prowadzoną w klasie 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody ● wskazuje wybrane parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu – miejscowości, regionie ● wie, jaką rolę odgrywają rezerwy i pomniki przyrody ● segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania ● stosuje opakowania przyjazne środowisku ● oszczędza energię elektryczną i wodę ● wyjaśnia pojęcie recyklingu, wie co może powstać z przetworzenia wybranych surowców, odpadów ● chroni przyrodę, np. nie śmieci, szanuje rośliny, pomaga zwierzętom przetrwać zimą ● wskazuje zniszczenia w przyrodzie dokonane przez człowieka, np. wypalanie łąk, kłusownictwo, katastrofy ekologiczne ● przyjmuje postawę proekologiczną, np. uczestniczy w akcjach ekologicznych, obchodach Światowego Dnia Ziemi 	chroni przyrodę, segreguje odpady

Osiągnięcia w zakresie funkcji życiowych człowieka, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i odpoczynku		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● przedstawia charakterystykę wybranych zajęć i zawodów ludzi znanych z miejsca zamieszkania oraz zawodów użyteczności publicznej, np. nauczyciel, żołnierz, strażak, lekarz, pielęgniarz czy leśnik ● rozumie istotę pracy w służbach mundurowych czy medycznych 	opisuje wybrane zawody
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się numerami telefonów alarmowych ● formułuje komunikat – wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej ● posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia ● reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby ● reaguje na niepokojące objawy mogące świadczyć o chorobie 	stosownie zachowuje się w sytuacji zagrożenia
3.	<ul style="list-style-type: none"> ● dba o higienę i estetykę własną i otoczenia ● wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych ● ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia ● wymienia grupy produktów żywnościowych (nabiał, warzywa, mięsa) ● orientuje się w piramidzie żywienia i położeniu poszczególnych produktów ● ma świadomość wartości spożywania odpowiedniej ilości płynów, głównie wody ● ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych ● rozumie, na czym polega <i>zdrowy styl życia</i> ● zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych ● zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze ● przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia 	dba o zdrowie, higienę oraz estetykę, rozumie znaczenie odpowiedniej diety

	<ul style="list-style-type: none"> ● zna sposoby przechowywania żywności ● ubiera się odpowiednio do stanu pogody ● poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet ● zna podstawowe zasady zapobiegania chorobom 	
4.	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole ● zna i odnajduje drogę ewakuacyjną ● rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw ● zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą ● rozróżnia wybrane, podstawowe znaki drogowe ● stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i w miejscach publicznych ● stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku ● ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, uderzenie pioruna ● określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach ● ma świadomość obecności nieprawdziwych informacji, np. w przestrzeni wirtualnej, publicznej ● odróżnia opinie od faktów ● sprawdza informację, zadając pytania nauczycielowi, rodzicom, policjantowi ● stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych ● rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami ● stosuje zasady etykiety ● ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka 	zna i stosuje zasady bezpieczeństwa

Osiągnięcia w zakresie rozumienia przestrzeni geograficznej		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● określa położenie i warunki naturalne swojej miejscowości oraz okolicy ● opisuje charakterystyczne formy terenu, składniki przyrody, charakterystyczne miejsca, np. miejsce pamięci narodowej, najważniejsze zakłady pracy, w tym ważniejsze przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe, interesujące zabytki, pomniki, tereny rekreacyjne, parki krajobrazowe, parki narodowe 	charakteryzuje własną miejscowość
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje na mapie fizycznej Polski jej granice, główne miasta, rzeki, nazwy krain geograficznych ● zna kraje sąsiadujące z Polską, opisuje ich położenie ● nazywa i odnajduje na mapie wybrane kraje Unii Europejskiej ● rozumie legendę mapy fizycznej ● czyta proste plany ● nazywa i wskazuje główne i pośrednie kierunki świata, w tym na mapie ● odczytuje podstawowe znaki kartograficzne map, z których korzysta ● za pomocą komputera, wpisując poprawny adres, wyznacza np. trasę przejazdu rowerem ● wyznacza kierunki główne w terenie na podstawie cienia ● wymienia nazwę stolicy Polski ● wymienia charakterystyczne obiekty Warszawy ● wyjaśnia znaczenie stolicy dla całego kraju ● wskazuje na mapie jej położenie ● rozpoznaje i wskazuje typowe krajobrazy Polski (nizinny, wyżynny, nadmorski, górski, rolniczy, przemysłowy) 	korzysta z mapy fizycznej Polski, czyta proste plany, orientuje się w terenie

3.	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia charakterystyczne dla Polski dyscypliny sportowe, gospodarze lub inne, np. artystyczną działalność człowieka, w której Polska odnosi sukcesy lub z niej słynie • wskazuje osobę lub grupę osób, która aktualnie przynosi splendor Polsce (np. drużyna sportowa, piłkarze, skoczkowie narciarscy) 	wymienia sukcesy Polski
4.	<ul style="list-style-type: none"> • obserwuje pogodę • zna składniki pogody (temperatura, wiatr, zachmurzenie, opady, ciśnienie atmosferyczne) • zna i w miarę możliwości używa urządzeń służących do obserwacji i pomiaru zjawisk atmosferycznych • rozpoznaje podstawowe rodzaje opadów (deszcz, grad, mgła) • prowadzi obrazkowy kalendarz zjawisk atmosferycznych • dostrzega niebezpieczeństwo wynikające z braku opadów deszczu lub ich nadmiaru (powódzie, susze) • wskazuje zagrożenia wynikające z niebezpiecznych zjawisk meteorologicznych (huragan, śnieżyce, powódzie, uderzenie pioruna) • zna zasady zachowania się człowieka wobec tych zjawisk • zna pory roku i ich charakterystyczne cechy • ma świadomość równości wiosennej i jesiiennej oraz przesilenia letniego i zimowego • wyjaśnia zależność zjawisk atmosferycznych od pór roku • rozpoznaje stany skupienia wody (parowanie, skraplanie, zamrażanie) • opisuje krążenie wody w przyrodzie • rozumie zapowiedź pogody w radio i telewizji 	określa pogodę i jej elementy
5.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nazwy planet w Układzie Słonecznym • przedstawia położenie Ziemi w Układzie Słonecznym 	wie, że Ziemia jest częścią Układu Słonecznego

	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie zależność między ruchem obiegowym Ziemi wokół Słońca a porami roku ● rozumie zależność między ruchem wrotnym Ziemi wokół własnej osi a następstwem dni i nocy ● rozumie wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi ● podaje przykłady innych ciał niebieskich (planety, gwiazdy, Księżyc) 	
--	---	--

5. Edukacja plastyczna

Istotą edukacji plastycznej jest umożliwienie dzieciom postrzegania wartości wizualnych, które zawarte są w otoczeniu oraz naturze. Uczeń przez ich przeżywanie rozwija swoją sferę duchową.

Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego		Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie percepcji wizualnej, obserwacji i doświadczeń		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● wyróżnia kształty obiektów – nadaje im nazwę i znaczenie, podaje części składowe ● wyróżnia wielkość i proporcje, położenie obiektów i elementów złożonych ● dostrzega różnice i podobieństwa w wyglądzie tego samego przedmiotu w zależności od położenia i zmiany stanowiska osoby patrzącej na obiekt ● wyróżnia barwę, walor różnych barw, różnice walorowe w zakresie jednej barwy, fakturę ● dostrzega i wyróżnia cechy charakterystyczne i indywidualne ludzi w zależności od wieku, płci, typu budowy ● dostrzega i wyróżnia cechy charakterystyczne zwierząt, różnice w budowie, kształcie, ubarwieniu, sposobach poruszania się 	<p>wyróżnia cechy reprezentatywne w obrazach, ilustracjach, impresjach plastycznych, plakatach, na fotografiach</p>

2.	<ul style="list-style-type: none"> ● określa w swoim otoczeniu kompozycje obiektów i zjawisk <ul style="list-style-type: none"> ○ zamknięte, np. mozaiki na dywanie, rytmy na przedmiotach użytkowych ○ otwarte, np. chmury, papiery ozdobne, pościel, firany, tapety ○ kompozycje o budowie symetrycznej ○ kompozycje o układzie rytmicznym ● umie rozplanować pracę na płaszczyźnie ● tworzy kompozycje na płaszczyźnie i w przestrzeni ● uwzględnia w pracach plastycznych wielkość, proporcje i układ obiektów 	rozpoznaje rodzaje kompozycji
Osiągnięcia w zakresie działalności plastycznej i ekspresji twórczej		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne ● podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego jak: kształt, barwa, faktura ● tworzy prace służące kształtowaniu własnego wizerunku, np. odzwierciedlające nastroj, wydarzenie, przeżycie ● rysuje z wykorzystaniem różnych narzędzi pisarskich: kredką, kredą, ołówkiem, patykiem (płaskim i okrągłym), piórem, węglem, mazakiem ● maluje farbami, tuszami przy użyciu pędzli (płaskich i okrągłych), palców, stempli ● rozpoznaje i nazywa barwy, w tym barwy podstawowe, kolory pochodne, barwy ciepłe i zimne ● wydziera, wycina, składa, przylepia, wykorzystując gazetę, papier kolorowy, makulaturę, karton, ścinki tekstylne itp. ● modeluje (konstruuje i lepi) z gliny, modeliny, plasteliny, mas papierowych i innych zarówno z materiałów naturalnych, jak i przemysłowych ● powieła za pomocą kalki, tuszu, farby, stempla wykonanego np. z korka, ziemniaka i innych tworzyw, a także z wykorzystaniem prostych programów komputerowych 	wypowiada się, używając różnych technik plastycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni

	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje prace, modele, rekwizyty, impresje plastyczne potrzebne do aktywności artystycznej i naukowej • wykonuje prace i impresje plastyczne jako formy przekazania i przedstawienia uczuć, nastrojów, zachowań, np. prezent, zaproszenie • ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem i muzyką • wykorzystuje utwór literacki, muzyczny, sztukę teatralną, zmiany w przyrodzie w różnych porach roku do wyrażania siebie • realizuje proste projekty w zakresie upowszechniania kultury w środowisku szkolnym 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • realizuje projekty w zakresie form użytkowych • korzysta z narzędzi multimedialnych • tworzy przy użyciu prostej aplikacji komputerowej, np. plakaty, ulotki i inne wytwory • fotografuje i tworzy kolekcje fotografii 	tworzy sztukę użytkową, korzysta z komputera
Osiągnięcia w zakresie recepcji sztuk plastycznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z przekazów medialnych w zakresie pozyskiwania informacji o wybranych dziedzinach sztuki • rozpoznaje i nazywa dziedziny sztuk plastycznych, np. malarstwo, rzeźba • rozpoznaje i nazywa dziedziny sztuki użytkowej, np. meblarstwo, tkactwo, ceramika, hafciarstwo, architektura, grafika komputerowa • poznaje i ogląda dzieła sztuki, wykorzystując media 	nazywa dziedziny sztuk plastycznych
2.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa podstawowe gatunki dzieł malarskich i graficznych: pejzaż, portret, scena rodzajowa • rozpoznaje i nazywa wybrane przykłady dzieł wielkich artystów: malarzy, rzeźbiarzy, architektów z regionu swego pochodzenia lub innych 	nazywa podstawowe gatunki dzieł malarskich i graficznych

	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat oglądanych dzieł sztuki • opisuje cechy charakterystyczne tych dzieł 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się elementarnymi terminami działalności twórczej • wyjaśnia pojęcia: <i>oryginał</i> czy <i>kopia obrazu</i> lub <i>rzeźby</i>; <i>reprodukcja</i> • wyjaśnia pojęcie <i>miniatura obrazu</i> lub <i>rzeźby</i> • wskazuje miejsca prezentacji sztuk plastycznych, placówek kultury działających w środowisku lokalnym • posługuje się elementarną wiedzą o prawach autorskich • wypowiada się na temat wybranych dziedzin sztuki • wypowiada się na temat różnych tekstów kultury, np. film, reklama, plakat 	rozumie wybrane pojęcia plastyczne

6. Edukacja techniczna

Istotą edukacji technicznej jest praca dziecka, a podejmowane przez dziecko zadania techniczne prowadzić mają do konstrukcji form użytkowych. Nadrzędna wartość zadań technicznych to określone umiejętności oraz sprawności techniczne, w tym manualne.

	Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie organizacji pracy		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie potrzebę organizowania działania technicznego • podczas prac technicznych planuje kolejne czynności • przedstawia własny pomysł rozwiązań technicznych 	planuje i organizuje swoją pracę z zachowaniem bezpieczeństwa

	<ul style="list-style-type: none"> ● realizuje własne projekty/prace samodzielnie i współdziałając w grupie ● utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy ● sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku ● dobiera odpowiednie materiały oraz narzędzia ● organizując pracę, wykorzystuje urządzenia techniczne i technologie zgodnie z ich przeznaczeniem i zasadą użycia ● zwraca uwagę na zdrowie i zachowanie bezpieczeństwa z uwzględnieniem selekcji informacji wykonywania czynności użytecznych lub potrzebnych ● bezpiecznie porusza się po drogach, także rowerowych ● bezpiecznie korzysta ze środków komunikacji miejskiej 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● ocenia projekty/prace, wykorzystując poznane i zaakceptowane wartości: systematyczność działania, pracowitość, konsekwencja, gospodarność, oszczędność, umiar w odniesieniu do korzystania z czasu, materiałów, narzędzi i urządzeń ● ocenia pracę własną i dostrzega osobisty progres 	ocenia pracę
Osiągnięcia w zakresie znajomości informacji technicznej, materiałów i technologii wytwarzania		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje podstawowe informacje techniczne ● korzysta z prostych instrukcji i schematów ● stosuje w działaniu sposoby użytkowania: materiału, narzędzi, urządzenia zgodnie z instrukcją, w tym multimedialną ● orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku: jak są zrobione meble, domy, sprzęt gospodarstwa domowego, pojazdy itp. ● wypowiada się na temat dawnych i obecnych sposobach wykorzystania sił przyrody: wiatru, wody ● wypowiada się na temat dawnych i obecnych sposobów oświetlania 	odczytuje i podaje podstawowe informacje

	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat podstawowych urządzeń mechanicznych i elektrycznych wymienia i opisuje pojazdy transportowe: samochody, statki, samoloty 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje przedmioty użytkowe, dekoracyjne i modele techniczne stosuje połączenia nierozłączne, tj. klei, wiąże, szyje, zszywa zszywkami, skleja taśmą itp. stosuje połączenia rozłączne, tj. spina spinaczami biurowymi, wiąże sznurkiem lub wstążką ozdobną tworzy z użyciem technik origami, nacinanych modeli kartonowych wykorzystuje prąd elektryczny: lampion, dekoracja świeteczna stosuje poznaną technologię przy wykonywaniu przedmiotów użytkowych lub montowaniu wybranych modeli urządzeń technicznych wykonuje przedmiot/model/pracę według własnego planu i opracowanego sposobu działania odmierza potrzebną ilość materiału tnie papier, tekturę montuje modele papierowe i z tworzyw sztucznych, majsterkuje 	wykonuje przedmioty użytkowe, w tym według własnego planu
Osiągnięcia w zakresie stosowania narzędzi i obsługi urządzeń technicznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia działanie i funkcje narzędzi i urządzeń wykorzystywanych w gospodarstwie domowym i w szkole postępuje się bezpiecznie prostymi narzędziami pomiarowymi, urządzeniami z gospodarstwa domowego, a także z urządzeniami dostępnymi w szkole, np. latarka, odkurzacz zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi i urządzeń technicznych wie jak należy zachować się w sytuacji wypadku, np. umie powiadomić dorosłych, zna telefony alarmowe 	postępuje się bezpiecznie prostymi urządzeniami

7. Edukacja informatyczna

Istotą edukacji informatycznej jest wprowadzenie dziecka w świat języka informatyki. Praca z urządzeniem (np. komputerem, tabletem) powinna w miarę możliwości dotyczyć wszelkich zadań i ćwiczeń w zakresie treści wszystkich edukacji.

Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego		Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie rozumienia, analizowania i rozwiązywania problemów		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● intuicyjnie stosuje „liniową kolejność” podczas układania sekwencji zdarzeń ● układa w logicznym porządku obrazki, sekwencje elementów ● układa w logicznym porządku: obrazki, teksty, polecenia (instrukcje) składające się m.in. na codzienne czynności ● wykorzystuje liczmany, gry planszowe ● rozpoznaje problem, stawia odpowiednie pytania ● rozpoznaje błędy logiczne ● wyciąga wnioski ● argumentuje ● dobiera narzędzia programu graficznego, edytora tekstu adekwatne do osiągnięcia zamierzonego celu 	dostrzega logiczne związki
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● koduje, przedstawia symbole i znaki (początkowo bez użycia komputera) ● formułuje polecenia, tworzy proste instrukcje ● tworzy polecenie lub sekwencje poleceń dla określonego planu działania prowadzące do osiągnięcia celu 	buduje plan działania

	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy sekwencje poleceń na potrzeby sterowania obiektem na wybranej płaszczyźnie • tworzy sekwencje poleceń w celu sterowania obiektem na ekranie komputera 	rozwiązuje problemy
3.	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje rozkładu problemu na składowe danego problemu (dekompozycji) • dostrzega prawidłowości (analizuje) • ocenia rzetelność danych, eliminuje nieistotne elementy (abstrahuje) • rozwiązuje problem krok po kroku (tworzy algorytm) • rozwiązuje rebusy, zadania, zagadki i łamigłówki prowadzące do odkrywania algorytmów • przygotowuje zagadki i łamigłówki dla kolegów 	
Osiągnięcia w zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje właściwe komunikaty • dobiera narzędzia programu graficznego, edytora tekstu adekwatne do osiągnięcia zamierzonego celu • postępuje się prostym programem graficznym (np. Paint – wykorzystuje paletę kolorów, przybornik, pasek narzędzi tekstowych) • programuje wizualnie pojedyncze polecenia • programuje wizualnie według instrukcji • programuje wizualnie sekwencje sterujące obiektem na ekranie komputera bądź innego urządzenia cyfrowego • programuje wizualnie proste sytuacje, historyjki lub animacje według pomysłów własnych i pomysłów opracowanych wspólnie z innymi uczniami (np. Photo Story) 	<p>programuje i rozwiązuje problemy, wykorzystując komputer i inne urządzenia cyfrowe</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> • zna zasady tworzenia polskich znaków (liter) • dobiera kolor, styl, rodzaj czcionki we wskazanym edytorze • planuje czynności, zachowując kolejność działania 	<p>tworzy, wykorzystując komputer w sposób funkcjonalny</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy proste rysunki, dokumenty tekstowe, łącząc tekst z grafiką, np. zaproszenia, dyplomy, ulotki, ogłoszenia • powiększa, zmniejsza, kopiuje, wkleja i usuwa elementy graficzne i tekstowe – doskonalą przy tym umiejętności pisanie, czytania, rachowania i prezentowania swoich pomysłów 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje efekty swojej pracy we wskazanym miejscu • zapisuje i sprawnie odnajduje własne dane (pliki, foldery) • dostrzega korzyść z przechowywania danych 	zapisuje własne dokumenty
Osiągnięcia w zakresie posługiwania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat urządzeń informatycznych, np. modele komputerów, laptopów, telefonów komórkowych, smartfonów • dostrzega współdziałanie różnych urządzeń (np. tablet, smartfon, laptop, komputer stacjonarny, drukarka, skaner...) • włącza i wyłącza komputer, loguje się do sieci, wylogowuje się, uruchamia płyty i inne nośniki • posługuje się komputerem lub innym urządzeniem cyfrowym oraz urządzeniami zewnętrznymi przy wykonywaniu zadania; • rozumie znaczenie kombinacji różnorodnych klawiszy w grach komputerowych • kojarzy działanie komputera lub innego urządzenia cyfrowego z efektami pracy z oprogramowaniem • dostrzega znaczenie komputera jako narzędzia ułatwiającego naukę i pracę 	posługuje się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi
2.	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z wyszukiwarek internetowych • zna i stosuje wybrane aplikacje edukacyjne • korzysta z udostępnionych mu stron i zasobów internetowych 	korzysta z zasobów internetu

Osiągnięcia w zakresie rozwijania kompetencji społecznych	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● pracuje w grupie i w parach ● dba o sprzęt i utrzymuje porządek w miejscu pracy ● posiada krytyczny (analityczny) stosunek do efektów swojej pracy ● dąży do celu, cierpliwie oczekuje efektu ● pomaga kolegom w rozwiązywaniu drobnych problemów ● współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię ● wykorzystuje możliwości technologii do komunikowania się w procesie uczenia się
Osiągnięcia w zakresie przestrzegania prawa i zasad bezpieczeństwa	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie konieczność robienia przerw podczas pracy z komputerem (zna fizyczne i psychiczne skutki długotrwałego korzystania z komputera i innych urządzeń cyfrowych) ● zna zasady bezpiecznego korzystania z internetu ● posługuje się udostępnioną mu technologią zgodnie z ustalonymi zasadami ● określa rzetelność danych i wiarygodność źródeł informacji ● rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci internet ● przestrzega zasad dotyczących korzystania z efektów pracy innych osób i związanych z bezpieczeństwem w internecie ● udostępnia wyłącznie bezpieczne dane
	współpracuje, dzieli się pomysłami i efektami pracy
	przestrzega prawa i zasad bezpieczeństwa

8. Edukacja muzyczna

Istotą edukacji muzycznej jest doskonalenie percepcji słuchowej, sfery emocjonalnej, wrażliwości estetycznej i ekspresji twórczej. Muzykowanie wspiera motywację do działań grupowych oraz wpływa na nastrój uczniów, co ma istotne znaczenie w procesie organizacji i integracji grupy.

	Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki		
1.	<ul style="list-style-type: none">● słucha, poszukuje źródeł dźwięku i je identyfikuje● słucha różnych odmian muzyki (muzyka ludowa, rozrywkowa, klasyczna)● słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową, gestami dźwiękotwórczymi: klaskanie, pstrykanie, tupanie, uderzanie o uda itp. oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych● reaguje na sygnały muzyczne w różnych sytuacjach zadaniowych● wykonuje ilustracje plastyczne do słuchanej muzyki● słucha w skupieniu krótkich utworów muzycznych, słuchowisk● kulturalnie i z uwagą śledzi występy kolegów, odpowiednio zachowuje się na koncercie muzycznym● właściwie zachowuje się podczas słuchania hymnu narodowego● rozpoznaje podstawowe formy muzyczne AB, ABA● wypowiada się na temat swoich upodobań muzycznych	słucha muzyki

2.	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia dźwięki muzyki, np. wysokie-niskie, długie-krótkie, ciche-głośne • odróżnia głosy ludzkie: sopran, bas • rozpoznaje brzmienie wybranych instrumentów muzycznych, np. gitary, fortepianu, trąbki; nazywa je • rozróżnia muzykę wykonywaną przez zespół, solistę, chór, orkiestrę • rozróżnia na podstawie słuchanego utworu muzykę: smutną, wesołą, skoczną, marszową itp. • rozróżnia style muzyczne (muzyka klasyczna, ludowa, rozrywkowa) 	rozdziela rodzaje muzyki i jej elementy
Osiągnięcia w zakresie ekspresji muzycznej. Śpiew		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa różne zestawy głosek, sylab • wykorzystuje poznane melodie i tworzy własne • naśladuje odgłosy zwierząt • powtarza nieskomplikowaną melodię • nuci poznane melodie • śpiewa piosenki podczas zabawy, nauki, uroczystości szkolnych, świąt w tym świąt narodowych • realizuje sylabami rytmicznymi proste rytmy i wzory (tataizacja) • śpiewa indywidualnie i w zespole piosenki ze słuchu • śpiewa śpiewanki, rymowanki, piosenki i pieśni charakterystyczne dla tradycji i zwyczajów polskich • śpiewa kilka utworów patriotycznych i historycznych • śpiewa, dbając o prawidłową postawę, artykulację i oddech, przy zachowaniu naturalnej skali głosu • rozpoznaje i śpiewa hymn Polski • śpiewa hymn szkoły (jeśli taki jest) 	śpiewa

	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa kilka wybranych krótkich piosenek w języku obcym • improwizuje głosem melodie do imion, nazw własnych • śpiewa nazwami solmizacyjnymi wzory melodii do różnych dźwięków 	
Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ruchem treść muzyczną (np. dynamikę, nastrój, wysokość dźwięku, tempo, artykulację) oraz treść pozamuzyczną (np. fabułę, odczucia, przekład znaczeniowy słów) • interpretuje gestem, ruchem schematy rytmiczne • tworzy improwizacje ruchowe inspirowane wyliczankami, rymowankami i rytmizowanymi tekstami • reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje) • wskazuje ruchem lub gestem kolejne części form muzycznych AB, ABA 	interpretuje ruchem
2.	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje płąsy • porusza się i tańczy według utworzonych przez siebie układów ruchowych z rekwiizytem, bez rekwiizytu do muzyki i przy muzyce • tworzy sekwencje i układy poruszania się do ulubionych przez siebie utworów muzycznych, wykorzystuje je do animacji i zabawy w grupie • tańczy według układów ruchowych charakterystycznych dla wybranych tańców (w tym integracyjnych, ludowych polskich oraz innych krajów Europy i świata) 	płasa i tańczy
Gra na instrumentach muzycznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • gra zadane przez nauczyciela i własne schematy rytmiczne 	gra tematy rytmiczne,

	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje tematy rytmiczne wybranych, znanych utworów muzycznych (ludowych, popularnych, dziecięcych, klasycznych, wokalnych, instrumentalnych, polskich i zagranicznych) z użyciem instrumentów perkusyjnych • wykonuje instrumenty m.in. z materiałów naturalnych i innych • wykorzystuje własnoręcznie zrobione instrumenty do akompaniamentu, realizacji dźwięku podczas zabaw i zadań edukacyjnych, organizacji koncertów i przedstawień teatralnych • improwizuje rytmy do wiersza oraz na podany temat • wykorzystuje akompaniament do śpiewu • stosuje gesty dźwiękotwórcze (np. tupanie, klaskanie, pstrykanie, uderzanie o uda) 	<p>akompaniuje z wykorzystaniem instrumentów</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> • gra melodie piosenek i utworów instrumentalnych, do wyboru: na dzwoneczkach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim • potrafi zagrać dźwięki ciche i głośnie (dynamika) • potrafi zagrać dźwięki długie i krótkie (agogika) • eksperymentuje muzycznie przy użyciu np. patyczków, pudełek, papieru, trawy, piszczałek, gwizdków, kogucików na wodę) • eksperymentuje i poszukuje dźwięków, fragmentów znanych melodii przy użyciu np. dzwoneczków, ksylofonu, fletu podłużnego, flażoletu – flecika polskiego • improwizuje głosem i grą na instrumentach według ustalonych zasad • tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów 	<p>gra melodie piosenek i utworów instrumentalnych, eksperymentuje</p>
<p>Osiągnięcia w zakresie znajomości form zapisu dźwięku</p>		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że muzykę można zapisać i odczytać • określa różne formy zapisu dźwięków, muzyki, np. nagranie przy pomocy komputera, dyktafonu, telefonu, czy zapisu przy pomocy tonacji muzycznej 	<p>zna i stosuje różne formy zapisu dźwięku, korzysta z nich</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● zapisuje w zabawie z instrumentami perkusyjnymi dźwięki, np. poprzez układ piktogramów, klocek rytmicznych, kolorów, liczb, obrazków ● szyfruje, koduje, wykorzystuje utworzony zapis w zabawie ● zapisuje wysokość dźwięków za pomocą nut (sol, mi, la, re, do) ● rozpoznaje, nazywa i reaguje na niektóre znaki notacji muzycznej (metrum, klucz wiolinowy, półnuty, ćwierćnuty i odpowiadające im pauzy) ● korzysta z wybranego zapisu melodii w czasie gry na instrumencie: dzwonkach, ksylofonie, flecie podłużnym, flażolecie – fleciku polskim 	
--	---	--

9. Wychowanie fizyczne

Istotą wychowania fizycznego jest zaspokojenie u dzieci naturalnej potrzeby ruchu i kształtowanie prawidłowej postawy ciała poprzez różnorodne gry, zabawy i ćwiczenia ogólnorozwojowe. Uświadamianie dzieciom korzyści płynących z aktywności fizycznej człowieka; kształtowanie postaw prozdrowotnych.

	<p>Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego</p>	
<p>Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego</p>		
<p>Osiągnięcia w zakresie utrzymania higieny osobistej i zdrowia</p>		
<p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● utrzymuje w czystości ręce i ciało ● dba o prawidłową postawę ciała, np. stojąc, siedząc w ławce ● przebiera się przed zajęciami ruchowymi i po ich zakończeniu, wykonuje te czynności sprawnie, samodzielnie i w stosownym momencie ● dostosowuje strój do rodzaju pogody i pory roku w trakcie zajęć ruchowych odpowiednio na świeżym powietrzu i w pomieszczeniu 	<p>dba o higienę osobistą i zdrowie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia znaczenie ruchu w procesie utrzymania zdrowia ● przygotowuje we właściwych sytuacjach i w odpowiedni sposób swoje ciało do wykonywania ruchu ● ma świadomość systematyczności i wytrwałości w wykonywaniu ćwiczeń 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● uznaje, że każdy człowiek ma inne możliwości w zakresie sprawności fizycznej ● akceptuje sytuację dzieci, które z uwagi na chorobę nie mogą być sprawne w każdej formie ruchu ● zachowuje powściągliwość w ocenie sprawności fizycznej koleżanek i kolegów, którzy są uczestnikami zabawy ● respektuje prawo każdego człowieka do indywidualnego tempa rozwoju ● radzi sobie w sytuacji przegranej i akceptuje zwycięstwo np. drużyny przeciwnej ● ma świadomość, iż sukces w zabawie i grze ruchowej odnosi się dzięki sprawności, zaradności i współdziałaniu 	wykazuje się zrozumieniem i tolerancją
Osiągnięcia w zakresie sprawności motorycznych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● przyjmuje podstawowe pozycje do ćwiczeń: postawa zasadnicza, rozkrok, wykrok, zakrok, stanie jednonoż, klęk podparty, przysiad podparty, podpór przodem, podpór tyłem, siad kłęczny, skrzyżny, skulony, prosty ● pokonuje w biegu przeszkody naturalne i sztuczne ● biega z wysokim unoszeniem kolan ● biega w połączeniu ze skokiem, przenoszeniem przyborów, np. piłki, pałeczki, z rzutem do celu ruchomego i nieruchomego, ● biega w różnym tempie ● realizuje marszobieg ● rzuca i podaje jednorącz w miejscu i w ruchu, oburącz do przodu, znad głowy piłką małą i dużą ● rzuca małymi przyborami na odległość i do celu 	przyjmuje pozycje do ćwiczeń, biega, skacze, rzuca i podaje

	<ul style="list-style-type: none"> ● skacze jednonóż i obunóż ze zmianą tempa, kierunku, pozycji ciała ● skacze w dal dowolnym sposobem ● skacze przez skankę ● wykonuje przeskok zawrotny przez ławeczkę ● wykonuje naskoki i zeskokki, skoki zajęcze 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> ● wykonuje skłony, skrętoskłony, przetaczanie, czołganie, podciąganie ● wykonuje czworakowanie ze zmianą kierunku i tempa ● wspina się, np. na drabinkę ● mocuje się, np. w parach w pozycjach niskich i wysokich ● wykonuje podnoszenie i przenoszenie przyborów 	wykonuje ćwiczenia zwinnościowe
3.	<ul style="list-style-type: none"> ● wykonuje przewrót w przód z przysiadu podpartego ● wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyborem, np. na ławeczce gimnastycznej ● samodzielnie wykonuje ćwiczenia prowadzące do zapobiegania wadom postawy 	wykonuje przewrót w przód, ćwiczenia równoważne i ćwiczenia zapobiegające wadom postawy
Osiągnięcia w zakresie różnych form rekreacyjno-sportowych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● bierze udział w zespołowych zabawach ruchowych, minigrach i grach zespołowych, zawodach sportowych ● reaguje ruchem na różne sygnały, np. wizualne, dźwiękowe ● organizuje zespołową zabawę lub grę ruchową z wykorzystaniem przyboru lub bez ● uczestniczy w zabawach i grach zespołowych z wykorzystaniem różnych rodzajów piłek ● wykonuje prawidłowo elementy charakterystyczne dla gier zespołowych: rzuty i chwyt ringo, podania piłki do partnera jednoręcz, oburącz w miejscu lub w ruchu, odbicia piłki, koźlowanie w miejscu i w ruchu, podania piłki w miejscu i w ruchu, prowadzenie piłki, strzał do celu ● układa zespołowe zabawy ruchowe i w nich uczestniczy 	uczestniczy w zabawach i grach zespołowych, wykonując prawidłowo ich elementy

	<ul style="list-style-type: none"> • jeździ na dostępnym sprzęcie sportowym, np. hulajnodze, rolkach, rowerze, sankach, łyżwach 	
2.	<ul style="list-style-type: none"> • respektuje przepisy, reguły zabaw i gier ruchowych • respektuje przepisy ruchu drogowego w odniesieniu do pieszych, rowerzystów, rolnarzy, biegaczy i innych osób, których poruszanie się w miejscu publicznym może stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa • gratuluje drużynie zwycięskiej sukcesu • przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych • posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem • wybiera bezpieczne miejsce do zabaw 	zna reguły i ich przestrzega

10. Edukacja językowa. Język obcy nowożytny

Istotą edukacji językowej (język obcy nowożytny) jest przyczynianie się do wszechstronnego rozwoju dziecka, a nie celu samego w sobie. Istotne jest, aby pomóc uczniom rozbudzić w sobie pozytywne nastawienie do nauki języka obcego oraz budować postawę otwartości i szacunku wobec różnorodności języków, kultur i narodowości.

	<p style="text-align: center;">Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego</p>	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
	<p>Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:</p>	
1.	<p>Poznaje i stosuje słownictwo z tematyki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele) • moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość) • moja szkoła 	posługuje się podstawowym słownictwem dotyczącym ucznia i jego otoczenia

	<ul style="list-style-type: none"> ● popularne zawody ● mój dzień, moje zabawy ● jedzenie ● sklep ● mój czas wolny i wakacje ● święta i tradycje, mój kraj ● sport ● moje samopoczucie ● przyroda wokół mnie ● świat baśni i wyobraźni 	
<p>Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka</p>		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● realizuje proste zadania w parach (np. memory), podejmuje próby zabaw w zespole ● reaguje na polecenia (początkowo podkreślone gestem) ● wykonuje proste czynności nazwane przez nauczyciela ● rozumie proste pochwały i zachęty podawane w języku obcym ● rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami ● znajduje w wypowiedzi określone informacje 	<p>rozumie proste wypowiedzi ustne</p>
<p>Uczeń rozumie wyrazy oraz jedno- lub kilkuzdaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. historyjki obrazkowe z tekstem, opowiadania)</p>		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● układa w kolejności obrazki/piktogramy związane ze znaną treścią historyjki ● łączy napisaną nazwę z przedmiotem ● rozumie ogólny sens tekstu, szczególnie, gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem ● znajduje w wypowiedzi określone informacje 	<p>rozumie proste wypowiedzi pisemne</p>

W zakresie wypowiedzi ustnych uczeń:	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● zachęcony powtarza zwroty, bawiąc się rekwizytami ● rozpoznaje, wskazuje i nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu ● rozpoznaje i recytuje wierszyki i rymowanki ● naśladuje wybrane głosy bohaterów opowiadań, bajek ● powtarza wyrazy i proste zdania ● tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru, np. nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, nazywa czynności ● recytuje wiersze, rymowanki, odgrywa dialogi, śpiewa piosenki – samodzielnie lub w grupie, np. w realizacji małych form teatralnych ● używa poznanych wyrazów i zwrotów podczas zabawy
W zakresie wypowiedzi pisemnych uczeń:	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● układa (koduje, „pisze”) sekwencje z kolorowych przedmiotów (np. klocek, kredek, kolorowych spinaczy biurowych...), reagując np. na nazwę koloru wypowiedzianą przez nauczyciela ● układa we właściwej kolejności ilustracje związane z treścią słuchaną w języku obcym ● zapisuje piktogramami lub schematycznymi obrazkami ● przygotowuje własne rekwizyty do wykorzystania w trakcie zabaw językowych (np. bingo obrazkowe, zagadki) ● przepisuje wyrazy i proste zdania ● pisze pojedyncze wyrazy i zwroty ● pisze bardzo proste i krótkie zdania według wzoru i samodzielnie

<p>W zakresie reagowania uczeń:</p>			<p>właściwie reaguje</p>
<p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● właściwie interpretuje przekaz werbalny wzmocniony gestem ● początkowo naśladuje, z czasem wykonuje czynność nazwaną przez nauczyciela lub kolegów ● wskazuje znany przedmiot nazwany przez nauczyciela (łączy nazwę z przedmiotem) ● odpowiada na powitanie i pożegnanie (grupowe) ● reaguje na słowa/polecenie nauczyciela prostą czynnością ● reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela ● uważnie słucha, rozumie proste polecenia początkowo wzmocnione gestem nauczyciela ● przedstawia siebie i inne osoby – mówi np. jak się nazywa, ile ma lat, skąd pochodzi, co potrafi robić ● zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów; ● stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe (np. wita się i żegna, dziękuje, prosi, przeprasza) ● wyraża swoje upodobania 		
<p>W zakresie przetwarzania tekstu uczeń nazywa w języku obcym nowożytnym np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych.</p>			
<p>1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje na konkretny rekwizyt lub obrazek nazwany przez nauczyciela, powtarza nazwę ● ilustruje wypowiedź nauczyciela odpowiednim gestem (np. wskazuje wymienioną część ciała) powtarza wypowiediane lub odczytane słowa ● śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego ● wykonuje elementy ilustracji ruchowej ● używa podczas zabaw językowych własnych rekwizytów (np. bingo obrazkowe lub obrazki przedstawiające czynności, przedmioty, osoby, zwierzęta) 		<p>przetwarzając, nazywa</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • spontanicznie podaje nazwę przedmiotu/obrazka (np. brakującego przedmiotu ukrytego przez nauczyciela) • nazywa np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych 	
Uczeń:		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • bawi się nowymi słowami, odkrywając ich sens • rozpoznaje rodzaj wypowiedzi (np. pytania, prośby) • zrozumie znaczenie słów z kontekstu (w piosence, historyjce), początkowo wspomagając się przedmiotami, obrazkami lub piktogramami • wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, warto nauczyć się ich języka • posiada podstawowe informacje o krajach, w których ludzie posługują się danym językiem obcym 	posiada świadomość językową w zakresie języka obcego
Uczeń potrafi określić, czego się nauczył, i wie, w jaki sposób może samodzielnie pracować nad językiem (np. przez oglądanie bajek w języku obcym nowożytnym, korzystanie ze słowników obrazkowych i gier edukacyjnych).		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada proste, często używane zwroty • spontanicznie powtarza i rymowanki, krótkie wierszyki, piosenki podczas zabaw z kolegami • rozpoznaje i recytuje wierszyki i rymowanki • wie, w jaki sposób może samodzielnie pracować nad językiem (np. przez oglądanie bajek w języku obcym nowożytnym, korzystanie ze słowników obrazkowych i gier edukacyjnych) • prezentuje swoje umiejętności przed innymi (np. rodzina, koledzy) • odczuwa satysfakcję z posługiwania się językiem obcym 	potrafi określić, czego się nauczył

Uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● z grupą uczestniczy w zadaniach polegających na chóralnym odtwarzaniu, reagowaniu całym ciałem ● w zabawach z kolegami wykorzystuje przygotowane zagadki ● realizuje proste zadania w parach (np. memory), podejmuje próby zabaw w zespole ● stosuje formy grzecznościowe (powitanie, pożegnanie, przeproszenie, podziękowanie)
Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. ze słowników obrazkowych, książeczek), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● wyszukuje potrzebnych informacji w książkach, kolorowych gazetach, na stronach internetowych ● używa prostych pytań w języku obcym, aby dowiedzieć się czegoś ● potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych
	korzysta z różnych źródeł informacji

11. Edukacja językowa. Język mniejszości narodowej lub etnicznej

Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	
Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego	
Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● dostrzega i rozumie wartość swego języka ojczystego, ma świadomość swojej tożsamości narodowej lub etnicznej ● poznaje elementy przyrody, kultury materialnej i duchowej mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy ● poznaje elementy historii mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy
	posiada świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego

<p>Kształcenie językowe</p>	<p>funkcjonalnie posługując się językiem</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji ● czyta ze zrozumieniem teksty literackie oraz informacyjne ● wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście ● wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci na I etapie edukacyjnym ● zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki ● zna i stosuje formy grzecznościowe w kontaktach międzyludzkich ● tworzy w formie ustnej i pisemnej kilkuzdaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie ● doбира właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych ● przejawia wrażliwość estetyczną w wypowiedziach inspirowanych twórczością dla dzieci, tworzy, przekształca i rozwija swoje wypowiedzi ● uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie ● poszerza zasób słownictwa, czytając teksty literackie oraz inne teksty kultury ● zna alfabet: różnicznia litery, głoski, znaki fonetyczne; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, oddziela zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji) ● pisze czytelnie i estetycznie ● przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe
------------------------------------	---

Kształcenie literackie i kulturowe	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● w tekście literackim wybiera określone fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów ● czyta i recytuje, z uwzględnieniem interpunkcji, intonacji, akcentów, poprawnej wymowy ● wykorzystuje teksty literackie do tworzenia własnych wypowiedzi ● czyta wskazane teksty literackie i wypowiada się na ich temat
	praktycznie posługuje się tekstem literackim

12. Edukacja językowa. Język regionalny – język kaszubski

Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	
Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego	
Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego, najbliższego otoczenia i przeżywanej codzienności, umożliwiającym realizację wymagań ogólnych w zakresie następujących obszarów tematycznych:	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się podstawowym słownictwem dotyczącym ucznia i jego bliskich: rodzina, przyjaciele ● w prosty sposób mówi o swoim domu, pomieszczeniach, meblach, sprzętach użytku codziennego ● posiada zasób środków językowych o jedzeniu, artykułach spożywczych, owocach i warzywach, posiłkach i potrawach
	posługuje się podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego, jego otoczenia i codzienności

	<ul style="list-style-type: none"> ● postępuje się słownictwem dotyczącym szkoły: moja klasa, przybory szkolne ● postępuje się elementarnym słownictwem o otaczającej go przyrodzie; ● używa słownictwa dotyczącego czasu: kalendarz, pory roku, miesiące, dni tygodnia ● w prosty sposób wypowiada się o Kaszubach, środowisku lokalnym, miejscowości na mapie Kaszub i Polski ● postępuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie popularnych i tradycyjnych zawodów związanych z życiem na Kaszubach ● używa słownictwa o zakupach, sklepie, rynku, targowisku; ● postępuje się słownictwem dotyczącym jego dnia (plan dnia), czasu wolnego, wakacji ● stosuje proste słownictwo o zainteresowaniach, zabawach i zabawkach dziecięcych ● postępuje się podstawowym słownictwem dotyczącym świąt i tradycji (Gòdë i Jastrë) ● postępuje się podstawowym zasobem środków językowych o świecie baśni i wyobraźni, bohaterach bajek i mitów kaszubskich 	
Osiągnięcia w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych		
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, powoli ● reaguje ruchem, gestem i słownie na polecenia ● rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków i innych tekstów, szczególnie, gdy są wspierane, np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami ● rozumie sens tekstu, szczególnie, gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem ● znajduje określone informacje w usłyszanym tekście ● potrafi odróżniać ważne i mniej ważne informacje w usłyszanym tekście 	rozumie wypowiedzi ustne

Osiągnięcia w zakresie rozumienia wypowiedzi pisemnych	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie sens tekstu, szczególnie, gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem ● znajduje określone informacje w tekście pisany ● poprawnie czyta bardzo krótkie teksty literackie ● czyta proste nieliterackie teksty ● podczas czytania uwzględnia dykcję, pauzy i akcent
	rozumie wypowiedzi pisemne
Osiągnięcia w zakresie tworzenia wypowiedzi ustnych (mówienie)	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● powtarza wyrazy i proste zdania w języku kaszubskim ● wygłasza z pamięci bardzo proste i krótkie teksty w języku kaszubskim: wiersze, rymowanki, piosenki z repertuaru dziecięcego – samodzielnie lub w grupie (np. podczas miniprzedstawienia teatralnego) ● tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru, np. nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, nazywa czynności ● używa poznanych wyrazów i zwrotów podczas zabawy
	wypowiada się ustnie w języku kaszubskim
Osiągnięcia w zakresie tworzenia wypowiedzi pisemnych	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● przepisuje pojedyncze wyrazy i zwroty ● pisze proste i krótkie zdania według wcześniej poznanych schematów ● pisze, stosując w tekstach elementarne zasady ortografii i interpunkcji kaszubskiej
	wypowiada się pisemnie w języku kaszubskim

Osiągnięcia w zakresie reagowania na wypowiedzi	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia ● przedstawia siebie i inne osoby – mówi np. jak się nazywa, ile ma lat, skąd pochodzi ● zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów ● stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe typowe dla kultury kaszubskiej (np. wita się i żegna, dziękuje, prosi, przeprasza)
	reaguje na wypowiedzi innych
Osiągnięcia w zakresie przetwarzania wypowiedzi	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● nazywa w języku kaszubskim przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych obiekty (np. osoby, zwierzęta, przedmioty) i czynności ● podaje w języku polskim znaczenie prostych słów lub zwrotów sformułowanych w języku kaszubskim ● podaje w języku kaszubskim znaczenie prostych słów lub zwrotów sformułowanych w języku polskim ● przekazuje w języku polskim ogólny sens tekstu słuchanego w języku kaszubskim
	przetwarza wypowiedzi
<p>Znajomość i rozumienie bardzo prostych elementów otaczającego świata przyrodniczo-geograficznego, bardzo prostych treści kultury materialnej, duchowej i tradycji kaszubskiej oraz umiejętności funkcjonowania we wspólnocie kaszubskiej (nabywane w czasie lekcji, wycieczek w środowisko lokalne i regionalne oraz warsztatów i projektów edukacyjnych). Uczeń posiada podstawowe informacje w zakresie następujących treści kształcenia:</p>	
1.	<ul style="list-style-type: none"> ● posiada podstawowe informacje o swojej miejscowości, gminie, powiecie na Kaszubach, (geografia i przyroda regionu) ● zna architekturę lokalną i charakterystyczne obiekty zabytkowe
	zna elementy kultury materialnej, duchowej i tradycji kaszubskiej

	<ul style="list-style-type: none"> ● zna legendy i inne teksty literackie związane z miejscem zamieszkania i okolicą ● zna godło Kaszub ● posiada podstawowe informacje o stworzeniu świata i świecie ludzi w kaszubskojęzycznej biblii dla dzieci i legendach; ● zna rok obrzędowy na Kaszubach: Gòdë, Jastrë, obchodzenie świąt w swojej rodzinie ● posiada informacje dotyczące obrzędowości rodzinnej: ślub, wesele, narodziny, urodziny; tradycja chleba ● dostrzega wartości w kaszubskich bajkach: mądrość, przyjaźń ● zna wybrane kaszubskie gry i zabawy dziecięce ● zna skarby Kaszub w bajkach (np. bursztyn) ● posiada podstawowe informacje o morzu i ziemi w legendach i przysłowiacz ● posiada podstawowe informacje o pracy związanej z morzem i z uprawą ziemi ● w podstawowym zakresie zna sztukę ludową i rzemiosło użytkowe: zabawki ludowe, tradycyjne malarstwo na szkle, tkactwo na ramkach, kwiaty papierowe, rzeźbę w glinie ● rozpoznaje haft kaszubski (kolorystyka, wzornictwo na odzież) ● dostrzega różnice między tradycjami polskimi a kaszubskimi Bożego Narodzenia oraz dialog międzywyznaniowy (świętynie chrześcijańskie na Pomorzu, Boże Narodzenie w tradycjach chrześcijańskich) ● posiada podstawowe informacje związane z kuchnią i tradycyjnym przetwórstwem kaszubskim ● uczestniczy w wycieczkach edukacyjnych do miejsc lokalnych i do muzeów lokalnych ● uczestniczy w warsztatach i projektach edukacyjnych, spotkaniach z ciekawymi ludźmi 	<p>oraz rozumie umiejętność funkcjonowania we wspólnocie kaszubskiej</p>
--	--	--

13. Etyka

	Przykładowe umiejętności nabywane podczas I etapu edukacyjnego	Kompetencje na koniec I etapu edukacyjnego
Osiągnięcia w zakresie rozumienia podstawowych zasad i pojęć etyki		
1.	<ul style="list-style-type: none">• ma świadomość, że jako człowiek posiada swoją niezbywalną godność oraz że wszystkie inne osoby posiadają taką godność• odkrywa wolność jako wartość przypisaną osobie, także osobie w jego wieku• dostrzega, że granice jego wolności wytycza godność i dobro innych osób, np. z kręgu rodziny, klasy, rówieśników• odkrywa, że jego wybór rodzi konsekwencje, które dotyczą jego samego• dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory• dostrzega, że lepiej poznać siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności• odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo• ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot• określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania• odróżnia szczęście od doradnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób	rozumie podstawowe zasady i pojęcia etyki

	<ul style="list-style-type: none"> • odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania 	
<p>Osiągnięcia w zakresie stosowania poznanych zasad</p>		
1.	<ul style="list-style-type: none"> • szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym • uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu • wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie • wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartościową dla nich i nazywając to, co jest wartościową dla niego • naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł • przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem 	stosuje zasady etyczne

IV. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

Istota ludzka jest możliwością.

Merab Mamardashvili

Realizując **program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata**, należy pamiętać, że:

- podmiotem wszelkich działań dydaktyczno-wychowawczych nauczyciela jest dziecko – uczeń,
- podstawą zmian w zachowaniu się dziecka jest jego własna aktywność, zdolność uczenia się, naturalna zdolność do wzrostu i rozwoju,
- nauczyciel – wychowawca, organizując proces dydaktyczny, umożliwia dziecku uczenie się w indywidualnym i grupowym działaniu.

W realizacji **programu Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata** należy kierować się takimi zasadami, jak:

- uwzględnianie w doborze treści nauczania zainteresowań, zdolności i umiejętności dzieci,
- organizowanie sytuacji edukacyjnych, które umożliwią dzieciom zdobywanie wiadomości i umiejętności poprzez obserwowanie świata oraz własne działanie,
- zachęcanie dzieci do działań w trakcie zajęć edukacyjnych,
- stwarzanie okazji do twórczej aktywności dzieci,
- planowanie i organizowanie zajęć uczniów na określony temat bez podziału na poszczególne jednostki lekcyjne.

W każdej sytuacji edukacyjnej trzeba dokładnie określić:

- cele zajęć: ogólne i szczegółowe,
- przebieg wykonania zadania,
- potrzebne pomoce i środki dydaktyczne,
- metody pracy,
- formy pracy,
- przewidywane trudności,
- miejsce pracy każdego ucznia,
- zakończenie zadania.

Nauczyciel jest zatem organizatorem, animatorem, ekspertem i przewodnikiem, który motywuje do działania, pobudza ciekawość poznawczą, organizuje sytuacje w procesie edukacyjnym, kieruje pracą uczniów. W trakcie procesu dydaktycznego uświadamia uczniom cele ich działań, cele uczenia się, zyskując świadomą aktywność uczniów. Pobudza ich ciekawość poznawczą, stwarza warunki do stosowania różnych metod i technik uczenia się, organizuje sytuacje edukacyjne umożliwiające uczniom podejmowanie samodzielnych działań. Nauczyciel wyznacza również zadania do wykonania przez uczniów, dokonuje oceny realizowanych działań i ich efektów, wdraża uczniów do samooceny realizowanych działań.

Ważnym czynnikiem decydującym o skuteczności podejmowanych przez nauczyciela działań jest **znajomość uczniów**, bez której to można wprawdzie przekazywać wiedzę, ale nie sposób skutecznie kierować procesem uczenia się, procesem rozwoju osobowości. Warunkiem koniecznym dla prawidłowej organizacji twórczej aktywności jest **stwarzanie sytuacji problemowych**, dających uczniom możliwość zadawania sobie pytań i poszukiwania na nie odpowiedzi w różnych źródłach wiedzy. Innym, niezbędnym warunkiem jest stawianie uczniów w sytuacjach umożliwiających manipulowanie rzeczami oraz symbolami koniecznymi do wysiłku myślowego, myślenia

zarówno konwergencyjnego, jak i dywergencyjnego. Winny to być zarazem działania indywidualne, zespołowe jak i grupowe.

Proces kształcenia nie może opierać się wyłącznie na spontanicznych działaniach uczniów. Prawidłowy jego przebieg polega na właściwym łączeniu przekazu gotowej wiedzy z samodzielnym jej zdobywaniem. Tylko wtedy uczniowie mogą tworzyć – wykorzystywać możliwości stworzenia czegoś nowego na bazie posiadanej wiedzy i zdobytych umiejętności.

Proces kształcenia to proces społeczny, w trakcie którego nauczyciel i uczniowie wchodzi w wzajemne relacje interpersonalne. Tylko ustawiczne włączanie uczniów w życie klasy, szkoły i innych społeczności, a także w podejmowanie różnorodnych zadań edukacyjnych, pobudza motywację, gotowość do określonej aktywności przedsięwziętej z własnego wyboru, własnych potrzeb, zgodnie z własnymi możliwościami. Uczeń nie musi robić tego, co chce, ale musi chcieć tego, co robi. Wtedy jego działalność będzie efektywna.

Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata wyznacza nauczycielowi funkcje projektodawcy, osoby obserwującej zachowania edukacyjne i rozwój dziecka, wspierającej jego naturalną motywację poprzez umożliwienie mu doświadczania, przeżywania, działania, dostarczania przykładów i informacji wpisanych w różne sytuacje edukacyjne. Nauczyciel współuczestniczy w procesie aktywnego zdobywania wiedzy przez dziecko i stawania się członkiem różnych wspólnot społecznych.

Kształcenie zintegrowane to sposób organizacji procesu nauczania – uczenia się dzieci w młodszym wieku szkolnym, w którym punktem wyjścia jest całość. Jest ono zgodne z naturalnie przebiegającymi procesami spostrzegania, będącymi podstawą poznania i sposobem myślenia dziecka w tym wieku. Cechą charakterystyczną kształcenia

zintegrowanego jest umożliwienie dzieciom całościowego, a następnie kontekstowego poznawania rzeczywistości, ukazywanie związków i zależności między różnymi obszarami szkolnej edukacji. U dzieci w tym wieku proces poznawania rozpoczyna się od całościowego ujęcia (synteza), a dopiero później dokonuje się rozczłonkowanie przedmiotów, zjawisk, czy poznawanej rzeczywistości na części i ustalanie ich wzajemnych powiązań (analiza), aby w końcu pojawiła się pełniejsza i bogatsza synteza (ponownie synteza).

Aby zrealizować cele edukacyjne określone w nowej podstawie programowej i w programie nauczania, należy:

- znać dokładnie dziecko i jego środowisko społeczne,
- dostosowywać wymagania do jego możliwości,
- współpracować z jego rodziną.

Edukacja wczesnoszkolna jest kontynuacją rozpoczętego w przedszkolu procesu indywidualnej i grupowej aktywności poznawczej i adaptacji do współpracy w grupie.

Celem pracy nauczyciela powinno być zapewnienie uczniom szerokiego pola działań praktycznych angażujących wszystkie zmysły. **Edukacja wielozmysłowa** (polisensoryczna) daje możliwość prawdziwego zgłębienia badanego zagadnienia, pozwala uwzględnić preferencje każdego dziecka i radość nie tylko z osiągnięcia celu, ale też z drogi prowadzącej do niego.

Zadania i sytuacje edukacyjne modyfikowane przez nauczyciela powinny **dać szansę indywidualnego rozwoju każdego dziecka zgodnie z jego możliwościami**. Pomoże to w indywidualizacji działań i sprawi też, że nauczyciel będzie rzeczywistym twórcą, reżyserem i moderatorem edukacji szkolnej. Podążając za L. Wygotskim nauczyciel pośredniczy między tym, co aktualnie uczeń wie, umie i potrafi, a tym, czego jeszcze

nie potrafi wykonać samodzielnie (określa sferę najbliższego rozwoju). Uwzględnia potencjał ucznia i umiejętnie formułuje zadania i wyzwania intelektualne. Sprawia w ten sposób, że dziecko będzie się stawalo świadome ważności własnej aktywności uczenia się i zwiększy stopień zarządzania własną aktywnością umysłową. Zastosowanie atrakcyjnych, zgodnych z duchem czasu materiałów i środków dydaktycznych oraz nauka poza murami szkoły, bogata współpraca ze środowiskiem zachęci uczniów do czynnego udziału w edukacji.

Wygotski podkreślał **znaczenie uczenia się we współpracy** dla kształtowania się umiejętności myślenia. Według niego ważne jest nie tylko to, jak dziecko pracuje i zachowuje się w grupie, ale również to, jak grupa formuje u dziecka wyższe funkcje psychiczne. Praca w parach lub w kilkuosobowych grupach tworzy okazję dla uczniów do bezpośredniego działania i doświadczania z ich własnym komentarzem i we własnym tempie, a nauczycielowi do właściwego wspierania i obserwacji rozumowania oraz współpracy uczniów. Przy takiej organizacji pracy każdy uczeń jest zaangażowany w sposób indywidualny i może zarówno uczyć kolegę, jak i wyjaśniając coś lub stawiając pytania, uczyć się od kolegi. Uczestnicząc w **pracy zespołowej**, uczeń przebywa drogę od zdobywania informacji do ich zrozumienia. Uczy się też konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, podejmowania decyzji oraz odpowiedzialności. Taka forma pracy umożliwia dzieciom poszukiwanie, gromadzenie, dokumentowanie i prezentowanie wiadomości w zrozumiały dla nich sposób. **Dzieci stają się współautorami własnego procesu uczenia się**, co powoduje, że chętniej się uczą i rozumieją sens tego procesu.

V. MONITOROWANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

W zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej jest wiele różnych propozycji notowania oceny osiągnięć uczniów, ale przede wszystkim nie ma miejsca na niepowodzenia szkolne czy zjawisko drugoroczności. Każde dziecko rozwija się na miarę swoich możliwości i w odpowiednim dla siebie tempie.

Kontrola i ocena to istotny, ale nie jedyny element monitorowania procesu edukacyjnego i rozwoju dziecka, nieustannego badania rezultatów pojawiających się podczas urzeczywistniania planu działania. **Monitorowanie procesu edukacyjnego** to nie tylko gromadzenie ocen i zestawień statystycznych. To integralny element procesu nauczania – uczenia się, który powinien dostarczać nauczycielowi bieżących odpowiedzi na pytania: Jak jest? Co na to wpływa? Co ułatwia? Co utrudnia? Jak być powinno? Co zrobić, aby to osiągnąć?

Monitorowanie powinno służyć:

- określaniu indywidualnych potrzeb, zainteresowań i uzdolnień ucznia, napotykanych przez niego trudności, i ich przyczyn,
- opisywaniu rozwoju i postępów edukacyjnych każdego dziecka,
- wspieraniu jego szkolnej kariery oraz wzmacnianiu motywacji do uczenia się,
- porównywaniu osiągnięć edukacyjnych uczniów z określonymi standardami,
- modyfikowaniu procesu nauczania – uczenia się, działań pedagogicznych nauczyciela.

Ocenianie powinno dostarczyć nauczycielowi i uczniowi informacji zwrotnej zarówno na temat produktu - efektu końcowego, jak i przebiegu procesu myślenia, rozumowania, zaangażowania. W ten sposób ocenianie stanie się elementem autentycznych sytuacji zadaniowych (realnego życia). Przedmiotem oceniania będzie umiejętność korzystania z wiedzy, a nie sprawdzenie wiedzy faktograficznej. Ważny jest także styl udzielania instrukcji i oceny wykonanej pracy. Zgodnie z prawem (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, Dz.U. z dnia 18.06.2015 r., poz. 843) ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć. Obserwowanie ucznia w różnych sytuacjach stwarza nie tylko szersze spektrum rozumienia jego postępów w nauce, ale pomaga w znalezieniu przyczyny ewentualnych błędów w jego rozumowaniu. W efekcie powinno doprowadzać do refleksji ucznia nad sobą i dostarczać informacji zwrotnej na temat procesu uczenia. Nie mniej ważne od technik dokonywania oceny są sytuacje i sposób interpretowania zebranego materiału. Ocenianie powinno się odbywać w atmosferze życzliwości, akceptacji, zrozumienia i pozytywnego nastawienia.

Warto pamiętać, że **dobrze skonstruowana ocena:**

- informuje o postępach dziecka,
- uwzględnia jego możliwości, preferowany styl uczenia się,
- bierze pod uwagę wkład pracy dziecka,
- umożliwia korygowanie pojawiających się problemów,
- rozwija umiejętność radzenia sobie z niepowodzeniami,
- zachęca do rozwijania zainteresowań,
- rozwija aktywność ucznia,
- umacnia wiarę we własne możliwości,
- motywuje do dalszej pracy.

Sposób, w jaki nauczyciel diagnozuje osiągnięcia edukacyjne dziecka, jego potrzeby, zainteresowania i uzdolnienia oraz trudności w uczeniu się, monitoruje jego rozwój oraz przekazuje informacje zwrotne, ma duże znaczenie zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia. Nauczyciel może wpływać na porozumiewanie się z uczniem, budzić w nim wiarę we własne siły, motywować do dalszej aktywności poznawczej. Może mieć pozytywny wpływ na jego szkolną karierę, poczucie bezpieczeństwa, atmosferę panującą w zespole. **Sposób monitorowania** pracy uczniów powinien pomóc nauczycielowi w sporządzeniu rzetelnej informacji i oceny postępów w nauce i zachowaniu ucznia. Podstawa programowa dokładnie określa umiejętności dziecka kończącego I etap edukacyjny.

Korzystając z różnych źródeł informacji (np. obserwacja, analiza wytworów pracy dziecka, sprawdziany, testy, zadania praktyczne, rozmowy, wywiady, ankiety, badania socjometryczne), nauczyciel ma możliwość poznania zarówno zespołu uczniowskiego, jego struktury, ról uczniowskich w zespole, obowiązujących w nim norm, jak i pojedynczego ucznia, jego wiedzy i umiejętności, samooceny, aspiracji, dążeń i zainteresowań, uznawanych wartości, stosunku do nauki szkolnej, strategii uczenia się, zakresu i przyczyn trudności. **Gromadzenie informacji i ich dokumentowanie** powinno dostarczać wystarczająco dużo danych pozwalających ocenić postępy i rozwój dziecka.

Informacja powinna być na tyle różnorodna, aby na jej podstawie nauczyciel mógł:

- określić postępy dziecka w stosunku do wymagań programowych,
- poinformować ucznia o jego postępach,
- przygotować informację dla rodziców i innych podmiotów, np. nadzoru pedagogicznego.

Informacja może być dokumentowana na przykład za pomocą kart obserwacji, teczek uczniowskich, zapisów w dzienniku, zeszytów obserwacji. Umożliwi to nauczycielowi **sformułowanie oceny opisowej**, która powinna zawierać informacje dotyczące:

- zachowania dziecka, jego cech osobowościowych,
- efektów dydaktycznych wyznaczonych standardami, kryteriami... ,
- dodatkowych efektów dydaktycznych spoza kanonu podstawowego.

Istotnym jest, aby już na etapie planowania pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciel rozstrzygnął: Co? Kiedy? W jaki sposób? – będzie oceniane, aby proces ten miał charakter wspomagający, aby było to ocenianie „uczące”, służące monitorowaniu rozwoju dziecka i doskonaleniu procesu edukacyjnego.

VI. ZAMIAST ZAKOŃCZENIA

Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata to:

1. Powodowanie takich zmian w myśleniu i działaniu wszystkich współtworzących SZKOŁĘ (tj. nauczycieli, uczniów, rodziców i innych pracowników szkoły), w której:
 - szanujemy się wzajemnie, budując dobre relacje,
 - jesteśmy aktywni i otwarci na nowe doświadczenia,
 - traktujemy błędy jako okazję do nauki,
 - bierzemy odpowiedzialność za słowa i czyny,
 - potrafimy uczyć się od siebie i jesteśmy odpowiedzialni za swoją naukę,
 - mamy odwagę mówić prawdę,
 - podejmujemy wyzwania,
 - myślimy nieszablonowo, krytycznie (analitycznie) i samodzielnie,
 - odkrywamy i rozwijamy swoje pasje,

a uczeń:

- potrafi analizować i samodzielnie rozwiązywać różnorodne problemy,
- szanuje siebie i innych,
- jest aktywny, twórczy, sprawczy i odpowiedzialny,
- potrafi uczyć się samodzielnie, wykorzystując nowoczesne metody,
- jest otwarty i buduje dobre relacje z innymi ludźmi,

- odpowiedzialnie korzysta z technologii informacyjno-komunikacyjnej,
 - jest uczciwy,
 - szanuje tradycje.
2. Budowanie nowej, przyjaznej kultury uczenia się takiej, aby tworzyć i pozostawić po sobie lepszy świat.

Nauczyciele realizujący **Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata** dążą do:

- stworzenia bezpiecznego, przyjaznego środowiska „uczenia się”,
- maksymalnej aktywności uczniów wraz z możliwością rozwijania ich własnych pasji,
- wykształcenia poczucia odpowiedzialności uczniów za własne uczenie się,
- gotowości do budowania „dobrych” relacji z innymi.

Nauczyciele realizujący **Program Ja, Ty – My: Radosne odkrywanie świata** są osobami poszukującymi, stale doskonalącymi swój warsztat pracy, otwartymi na nowości edukacyjne. Są bardziej moderatorami niż „przekazywaczami” wiedzy.

Rozwijają i wzmacniają ciekawość poznawczą uczniów:

- planują i współtworzą z uczniami pasjonujące lekcje (np. odwrócona lekcja),
- zarażają własną pasją i entuzjazmem,
- stawiają i uczą stawiać dobre pytania,
- prowadzą interesujące zajęcia pozalekcyjne.

Wzmacniają motywację wewnętrzną uczniów:

- budują poczucie wartości i wiarę uczniów we własne możliwości,
- kształtują nastawienie uczniów na rozwój,
- wspierają każdego ucznia w uczeniu się,

- „rozdają” umiejętnie wzmocnienia (pochwały),
- uczą odpowiedzialności.

Wspierają i budują zaangażowanie:

- aktywizują uczniów nowoczesnymi rozwiązaniami metodycznymi,
- pozwalają uczniom popełniać błędy, analizować je i wyciągać prawidłowe wnioski,
- doceniają starania i wspólnie świętują sukcesy.

STARAJMY SIĘ PIELEGNOWAĆ W UCZNIACH PRZEKONANIE, ŻE NAUKA MOŻE BYĆ RADOSNYM ODKRYWANIEM ŚWIATA

Bibliografia

- Braun Daniela, *Badanie i odkrywanie świata z dziećmi*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2002.
- De Bono Edward, *Naucz swoje dziecko myśleć*, Świat Książki, Warszawa 1995.
- Dryden Gordon, Vos Jeannette, *Rewolucja w uczeniu*, Wyd. Moderski i S-ka, Poznań 2000.
- Filipiak Ewa, *Rozwijanie zdolności uczenia się. Z Wygotskim i Brunerem w tle*, GWP, Sopot 2012.
- Gozdek-Michaëlis Katarzyna, *Supermożliwości twojego umysłu*, Agencja Wydawnicza Comes, Lidia, Andrzej Skarzyński, Warszawa 1994.
- Ilg Frances L., Bates Ames Louise, Baker Sidney M., *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*, GWP, Gdańsk 2003.
- Klus-Stańska Dorota, *W nauczaniu początkowym inaczej*, Impuls, Kraków 1999.
- Kosiarek Teresa, Fechner-Sędzicka Iwona, Ochmańska Barbara *Jak rozwijać zdolności i indywidualizować pracę na lekcji*, Didasko, Warszawa 2012.
- Koźmińska Irena, Olszewska Elżbieta, *Z dzieckiem w świat wartości*, Świat Książki, Warszawa 2007.
- Sterna Danuta, *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2014.
- Więckowski Ryszard, *Pedagogika wczesnoszkolna*, WSiP, Warszawa 1998.
- Wygotski Lew S., *Psychologia pedagogiczna*, PWN, Warszawa 1991.
- Wygotski Lew S., *Wybrane prace psychologiczne*, PWN, Warszawa 1971.

Spis treści

Kilka zdań o programie	4
I. Filozoficzne podstawy programu	6
II. Cele kształcenia i wychowania	11
III. Treści	20
1. Edukacja polonistyczna	20
2. Edukacja matematyczna	32
3. Edukacja społeczna	42
4. Edukacja przyrodnicza	46
5. Edukacja plastyczna	53
6. Edukacja techniczna	56
7. Edukacja informatyczna	59
8. Edukacja muzyczna	63
9. Wychowanie fizyczne	67
10. Edukacja językowa. Język obcy nowożytny	70
11. Edukacja językowa. Język mniejszości narodowej lub etnicznej	75
12. Edukacja językowa. Język regionalny – język kaszubski	77
13. Etyka	82
IV. Procedury osiągania celów	84
V. Monitorowanie i ocenianie osiągnięć uczniów	89
VI. Zamiast zakończenia	93

